

ABSTRAKTY

Spis treści

Gabriela Besler	2
Bernhard Brehmer	3
Iryna Bundza	4
Iwona Burkacka	4
Agnieszka Czajkowska	4
Anna Dąbkowska	4
Magdalena Dąbrowska	5
Henryk Duda	5
Ewa Dulna-Rak	6
Izabela Ejsmunt-Wieczorek	6
Olga Fylypec	6
Krystyna Gielarek-Gorczyca	6
Alicja Goczyła Ferreira	7
Marta Guillermo-Sajdak	7
Justyna Hryniewicz-Piechowska	8
Justyna Hryniewicz-Piechowska, Agnieszka Putzier	8
Jolanta Ignatowicz-Skowrońska	8
Daniela Ilnicka	9
Dominika Izdebska-Długosz	9
Lucyna Jankowiak	9
Alicja Janusz	9
Violetta Jaros	10
Beata Jędrzejczak	10
Elżbieta A. Jurkowska	11
Elżbieta Kaczmarska, Adrian Zasina	11
Agnieszka Kaliska, Paulina Michalska-Górecka	11
Zuzanna Kiwerska	12
Michel Kobelinski	12
Ewa Kołodziejek	12
Mariusz Koper	13
Lesia Korol, Chrystyna Nikołajczuk	13
Danuta Kowalska	13
Michał Kózka	13
Ewa Krauss	14
Ała Krawczuk	14
Karolina Leśniewska	15
Tadeusz Lewaszkiewicz	15

Ewa Lipińska, Anna Seretny	15
Oksana Łozińska, Julia Stefanyszyn	16
Izabela Łuc	16
Krzysztof Maćkowiak.....	16
Beata Malczewska, Joanna Smoła	17
Leonarda Mariak.....	17
Anna Mróz.....	17
Paulina Oczko.....	17
Ewa Pajewska	18
Aleksandra Piasecka-Till	18
Rafał Piechocki.....	19
Eliza Pieciul-Karmińska	19
Magdalena Pietrzak	19
Anna Pilińska.....	20
Lidiiia Puzdrak.....	20
Mao Rui	21
Andrzej Ruszer	21
Joanna Samp-Szulc.....	21
Mateusz Skucha.....	22
Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn.....	22
Alexandra Stavros.....	22
Barbara Stolarczyk	23
Dorota Suska	23
Konrad Szamryk	23
Agnieszka Szczaus	24
Agnieszka Tambor.....	24
Magdalena Telus.....	24
Uliana Yevchuk	25
Li Yinan.....	25
Magdalena Wiażewicz.....	25
Agnieszka Zawadzka	26
Piotr Żmigrodzki.....	26

Gabriela Besler
Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska)

Niepublikowana korespondencja polskich logików z Heinrichem Scholzem w latach 1932–1956

Archiwum w Universitäts- und Landesbibliothek Münster (Niemcy) posiada w swych zbiorach listy pisane przez następujących przedstawicieli Szkoły Lwowsko-Warszawskiej: Kazimierz Ajdukiewicz, Józef. M. Bocheński, Tadeusz Czeżowski, Jan Łukasiewicz, Andrzej Mostowski, Jan Salamucha, Jerzy Słupecki, Bolesław Sobociński, Alfred Tarski oraz Mordchaj Wajsberg.

Adresatem tych listów był Heinrich Scholz (1884–1956), pracujący w zakresie logiki matematycznej, w latach 1928–1952 zatrudniony w Westfälische Wilhelms-Universität w Münster. Zachowały się tam także kopie niektórych listów pisanych przez Scholza do polskich logików.

Fragmety czterech listów Łukasiewicza oraz jednego Mostowskiego ukazały się jako dodatek do artykułu P. Schreibera: O związkach Heinricha Scholza z logikami polskimi, który został opublikowany w książce wydanej przez Uniwersytet Szczeciński w 1995.

Tematyka korespondencji Scholza z Polakami:

1. Kto z polskich logików oraz matematyków przeżył wojnę i gdzie aktualnie pracuje.
2. Rekonstrukcja życia akademickiego: podejmowane wykłady, przyjmowane funkcje, wizyty naukowe.
3. Aktualnie badane tematy, w tym spis wyników badań wprowadzonych w czasie II wojny światowej.
4. Plany wydawnicze.
5. Wymiana wiadomości na temat losów wspólnych znajomych.
6. Sprawy osobiste, w tym problemy zdrowotne.

Z treści listów można wywnioskować, że archiwum w Münster nie posiada pełnego zbioru tej korespondencji, nie podjęłam jeszcze poszukiwań brakujących dokumentów w polskich archiwach.

Zebrany dotąd materiał liczy około 13 arkuszy wydawniczych. W zdecydowanej większości listy były pisane w języku niemieckim, nieliczne w angielskim, jeden w języku polskim. W Uniwersytecie Śląskim w Katowicach trwają prace nad przygotowaniem polskiego tłumaczenia tej korespondencji.

Bernhard Brehmer
Uniwersytet w Konstancji (Niemcy)

Tendencje rozwojowe w języku polskim jako języku odziedziczonym: kontakt językowy czy wewnętrzna restrukturyzacja języka?

Badania nad zachowaniem i utratą języka polskiego w środowiskach polonijnych są tradycyjnym przedmiotem zainteresowań polskich lingwistów. Istnieją opracowania wielu „dialektów polonijnych” z różnych krajów świata. Wciąż jednak brakuje kompleksowego porównania tych różnych dialektów polonijnych, choć istnieją już pewne przeglądy obejmujące różne dialekty polonijne (por., między innymi, Dubisz 1997). Ich systematyczne porównanie byłoby jednak potrzebne, aby wyjaśnić czynniki, które są odpowiedzialne za zmiany, jakie można zaobserwować w gramatyce różnych dialektów polonijnych. Jak wiadomo, restrukturyzacja języka przebiega pod wpływem dwóch sił napędowych: Istnieją zewnętrzne i wewnętrzne przyczyny zmian językowych. Wśród zewnętrznych czynników w przypadku dialektów polonijnych pierwsze miejsce zajmuje kontakt z językiem otoczenia, tzn. z językiem kraju osiedlenia polskojęzycznych mieszkańców. Można jednak zaobserwować również zmiany wynikające z wewnętrznych mechanizmów rozwojowych, np. analogiczne wyrównywanie form nieregularnych, które też występuje u polskojęzycznych osób mieszkających w Polsce.

W moim wystąpieniu przedstawię najpierw systematyczny przegląd cech szczególnych, które można znaleźć w języku polskim używanym przez drugie pokolenie polskich imigrantów w Niemczech. W następnym kroku sprawdzę, czy te cechy zostały zaobserwowane również w innych dialektach polonijnych. Dla celów porównawczych przyjrę się zarówno społecznościom polonijnym, w których językiem otoczenia jest inny język germański (szwedzki, angielski), jak i społecznościom, które mają kontakt z innymi językami (romańskimi lub słowiańskimi). W ten sposób możliwe będzie oddzielenie efektów kontaktu językowego od bardziej ogólnych tendencji zmian wewnątrzjęzycznych w odmianach języka polskiego poza granicami Polski. Wyniki zostaną wykorzystane do rozróżnienia pomiędzy domenami gramatycznymi, które zmieniają się raczej z powodu kontaktu językowego, a domenami, na które większy wpływ ma wewnętrzna restrukturyzacja języka.

Iryna Bundza
Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Rozwijanie kompetencji tłumaczeniowych studentów polonistyki lwowskiej: metody i wyzwania

Referat przedstawia osobliwości nauczania teorii i praktyki polsko-ukraińskiego i ukraińsko-polskiego przekładu (na przykładzie zajęć ze studentami filologii polskiej Narodowego Uniwersytetu Lwowskiego im. Iwana Franki). Zostanie zaprezentowany program nauczania przekładu, a także zostaną omówione metody rozwijania umiejętności tłumaczeniowych studentów, typy ćwiczeń i źródła materiału wykorzystywanego w trakcie nauki.

Iwona Burkacka
Uniwersytet Warszawski (Polska)

Proza Joanny Bator wobec dyskusyjnych zagadnień współczesnej polszczyzny

Celem wystąpienia jest przedstawienie związków zachodzących między językowym kształtem powieści Joanny Bator (*Piaskowa Góra*, *Chmurdalia*, *Ciemno*, *prawie noc*, *Gorzko*, *gorzko*), a zwłaszcza stosowanymi przez autorkę zabiegami słowotwórczymi, a tematyką dyskusji dotyczących współczesnej polszczyzny i wskazywanych przez badaczy zagrożeń. Przedmiotem oglądu będą zarówno nazwy żeńskie, np. *wróżyna*, tak często ogniskujące dziś uwagę i będące przedmiotem sporów (także zaleceń różnych instytucji, np. RJP), neologizmy będące przejawem wypełniania luk nazewniczych (typu *ucórczenie*), jak i brutalizacja języka czy językowe przejawy agresji językowej. W centrum zainteresowania znajdują się również przejawy potoczności języka i mechanizmy pomnażania tej odmiany polszczyzny, świetnie rozeznane i stosowane przez powieściopisarkę.

Agnieszka Czajkowska
Uniwersytet Ostrawski (Czechy)

Najnowsza literatura polska jako szansa wtajemniczenia w tradycję kultury polskiej?

Planowane wystąpienie ma na celu ukazać przewrotne zakorzenienie współczesnej literatury w kulturze dawnej Polski wieku oraz w dziedzictwie europejskiego kręgu kulturowego (religia chrześcijańska, odwołanie do Biblii). Przykładem będzie twórczość Olgi Tokarczuk i Radka Raka, za szczególnym uwzględnieniem książek historycznych (*Księgi Jakubowe* oraz *Baśń o węzowym serce albo wtóre słowo o Jakóbie Szeli*). Wymienione utwory, dające iluzoryczne poczucie uczestnictwa w tradycji i dziedzictwie narodowym, w rzeczywistości dokonują znaczącej redefinicji polskości i kwestionują wagę zjawisk i procesów, uznawanych dotychczas za fundamenty kultury. Poprzez swój akces do współczesnych idei antropologicznych, tworzą niekanoniczny, dyskusyjny obraz przeszłości. Tekst ma odpowiedzieć na pytanie, na ile obecne w powieściach odniesienia do literatury i tradycji kultury są czytelne dla dzisiejszego czytelnika w Polsce i na ile możliwa jest rekonstrukcja polskiego dziedzictwa w aktach lektury podejmowanych za granicą, wobec czytelnika spoza rodzimego kręgu językowego i kulturowego? Czy są zatem przydatne dla edukacji jako nośniki określonych cech i wartości (uniwersalnych, partykularnych), czy posiadają znamiona literatury rozrywkowej, polegającej w dużej mierze na homogenizacji zjawisk i obyczajów?

Anna Dąbkowska
Uniwersytet Warszawski (Polska)

Dlaczego *you* to nie *ty*, a *Herr Webern* to nie *panie Webern*. O ekwiwalencji zwrotów grzecznościowych w różnych językach

Każdy (nie tylko językoznawca), kto wyjeżdża do innych krajów, zauważa bolesne nieraz dla niego rozbieżności w grzeczności językowej. Formy adresatywne to jedna z pierwszych rzucających się w oczy różnic, gdy porównuje się języki. Podczas nauki języków obcych dowiadujemy się na przykład, że po niemiecku zwracamy się do odbiorcy za pomocą form *panie*, *pani* + nazwisko, po rosyjsku przez *wy*, po angielsku zaś przez *you*. Nie są to jednak ekwiwalenty polskiej formy *proszę pana*, *proszę pani*.

Pragmatyka kulturowa, obejmująca między innymi wskazywanie ekwiwalencji zwrotów grzecznościowych w różnych językach, nie jest jednak rzeczą prostą. Dostrzec to można w tłumaczonych z innych języków podręcznikach *savoir-vivre*'u, które zawierają oczywiste błędy.

Anna Wierzbicka zwracała uwagę, że jeśli australijski rektor podpisuje się w mailu *Bob*, to wcale nie znaczy, że można się tak do niego zwracać. Eugeniusz Tomiczek pisał z kolei o kłopotach niemieckiego slawisty, który – kopiując formę adresatywną stosowaną w jego języku – zwracał się do prorektor Uniwersytetu Wrocławskiego przy użyciu formy *pani prorektorko*.

Przedmiotem referatu będą zwroty grzecznościowe w wybranych językach, porównywane z językiem polskim.

Magdalena Dąbrowska
Uniwersytet Warszawski (Polska)

Esej *Romanse* Ignacego Krasickiego w przekładzie rosyjskim (ze studiów nad polonicami w czasopiśmie „Wiestnik Jewropy”)

Referat zawiera omówienie – w pierwszej (wstępnej) części - eseju Ignacego Krasickiego *Romanse* z cyklu *Uwagi* z punktu widzenia gatunku, narracji, kompozycji i tematyki, oraz – w drugiej (głównej) – jego przekładu na język rosyjski opublikowanego w czasopiśmie „Wiestnik Jewropy” w 1807 roku (*О романах (из соч. Красицкого)*), „Вестник Европы” 1807, ч. 34, № 15, с. 180-187). Przekład jest przypisywany Michaiłowi Kaczenowskiemu, redaktorowi czasopisma (zgodnie z ustaleniami zespołu bibliografów kierowanego przez J. Sokolinskiego). Esej zostanie rozpatrzony w dwóch perspektywach: 1. przekładoznawczej (strategie i rozwiązania zastosowane przez tłumacza rosyjskiego, m.in. strategia udomowienia, fragmenty opuszczone przez tłumacza, problem z przekładem terminu „romans”), 2. prashistorycznej i historycznoliterackiej o zorientowaniu komparatystycznym (analogiczne zjawiska w literaturze rosyjskiej, rozwinięcie myśli Wiktora Czernobajewa o przekładzie *Romansów* jako początku wpływu Krasickiego na rozwój powieści rosyjskiej oraz udział w nim pisarzy rosyjskich polskiego pochodzenia – Faddieja Bułharyna jako autora *Iwana Wyżygina* wzorowanego na *Mikołaju Doświadczyńskiego przypadkach*, wpisywanie się przekładu *Romansów* w rosyjskie próby uporządkowania terminologii literaturoznawczej). Tło interpretacyjne stanowią przekłady dzieł Krasickiego i wypowiedzi na temat polskiego pisarza opublikowane w czasopiśmie „Wiestnik Jewropy”, w szczególności przekłady innych esejów z cyklu *Uwagi* (*Sekret*, *O drogach dawnych*, *O stanie rycerskim*). Całościowa próba omówienia przekładu eseju *Romanse* jest podejmowana po raz pierwszy.

Henryk Duda
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska)

Jarosław Marek Rymkiewicz o genezie i istocie języka (na podstawie eseju „Przez zwierciadło” z 1993 r.)

Wpływu pisarzy na powstanie i rozwój języka polskiego nie sposób przecenić. Jest on przedmiotem niezliczonych i wieloaspektowych analiz lingwistycznych. Wśród pisarzy są również tacy, którzy w swojej twórczości artystycznej i wypowiedziach publicystycznych wypowiadają się o języku, o stanie polszczyzny i jej zagrożeniach; twórcy, którzy formułują śmiało i intrygująco hipotezy o naturze najważniejszego ludzkiego narzędzia komunikacji. Ta znana od wieków praktyka pisarzy bynajmniej nie umarła wraz z ewolucją lingwistyki jako nauki, z coraz większą jej formalizacją i – co za tym idzie – hermetycznością. W wystąpieniu zamierzam poddać analizie wypowiedzi Jarosława Marka Rymkiewicza – poety, eseisty, dramaturga, krytyka literackiego i historyka literatury polskiej – na temat genezy i roli języka w poznaniu, szczególnie w tych działaniach językowych, które odnoszą się do spraw spoza zmysłowego i doczesnego doświadczenia człowieka. Podstawą rozważań będzie wydany trzykrotnie esej Rymkiewicza pt. „Przez zwierciadło” (wyd. 1 – „Twórczość” 1993, nr 8; wyd. książkowe – 2003 i 2016). Wypowiedzi poety zostaną skonfrontowane ze współczesnymi i dawnymi teoriami lingwistycznymi oraz z wypowiedziami niektórych innych pisarzy (np. Stanisław Lem) o języku.

Ewa Dulna-Rak
Instytut Pamięci Narodowej (Polska)

Antroponimy w polskim dyskursie publicznym i politycznym

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie interesującej tendencji w polszczyźnie: niezmiennego wzrostu ilościowego derywatów motywowanych nazwiskami osób publicznych (cezurę początkową stanowią lata dwudzieste XX w., cezurę końcową – obecny okres). Zostanie przedstawiona analiza formalnogramatyczna i formalnoznaczeniowa zebranych jednostek leksykalnych, zostaną omówione funkcje tego rodzaju antroponimów i ich wartość pragmatyczna.

Izabela Ejsmunt-Wieczorek
Uniwersytet Łódzki (Polska)

Rekcja a polisemia czasowników w gwarach polskich

Wystąpienie będzie poświęcone dwóm ważnym zagadnieniom: semantyce i składni werbalnej w gwarach polskich. Na zależności między tymi płaszczyznami języka zwracano uwagę już w opracowaniach historycznych i współczesnych. Bardzo trudno postawić granicę między czasownikami polisemicznymi a tymi o podwójnej, potrójnej czy poczwórnej rekcji. Tym bardziej w gwarach, w których mamy do czynienia ze słownictwem ludowym, często uwikłanym w indywidualny kontekst zdaniowy i sytuacyjny. Analizie semantycznej i składniowej poddane zostaną czasowniki wieloznaczne o proveniencji gwarowej, zaczerpnięte ze słowników gwarowych i monografii dialektalnych.

Olga Fyłypec
Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Heterostereotyp Ukraińca widziany przez łączliwość leksykalno-semantyczną (na podstawie ankietowania młodzieży studenckiej w Polsce)

Badania poświęcone są współczesnemu heterostereotypowi Ukraińca wśród młodzieży studenckiej w Polsce. Podstawę materiałową tworzą dane – przykłady łączliwości leksykalno-semantycznej wyrazów *ukraiński, jak Ukrainiec, po ukraińsku* – z przeprowadzonych wśród polskich studentów 1195 ankiet w latach 2018-2019. Badania ankietowe obejmują odpowiedzi studentów uczelni z różnych regionów Polski: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu imienia A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Zebrany materiał językowy odsyła do aspektów językowych, w świetle których polska młodzież postrzega Ukraińca: komunikacyjno-psychicznego, psychospołecznego, kulturalnego, fizycznego, politycznego, kulinarnego oraz określającego „wartości materialne”. Ujawniono, że wyłonione z ankiet połączenia wyrazowe odzwierciedlają głównie łączliwość normatywną oraz systemową. Analiza eksponowanych przez jednostki wyrazowe cech Ukraińca wykazuje, że cechy pozytywne (np. *patriota, pracowity, gościnny* itp.) dominują nad cechami negatywnymi (np. *lubiący wypić, złodziej*).

Krystyna Gielarek-Gorczyca
Uniwersytet Rzeszowski (Polska)

Obraz polskiej grupy docelowej w strategiach marketingowych zagranicznych marek. Analiza przykładów

W roku 2019 na fanpage'u Volvo Car Poland pojawiła się grafika prezentująca trzyosobową rodzinę składającą się z kobiety, mężczyzny i chłopca. Obrazek wzbudził liczne kontrowersje, ponieważ na międzynarodowym profilu marki Volvo Cars zamieszczono podobną w stylistyce grafikę, ale pokazano na niej trzymających się za ręce dwóch mężczyzn i dziewczynkę. Użytkownicy bardzo szybko dostrzegli tę różnicę, co dało początek dyskusji na temat sposobu widzenia polskiej grupy docelowej przez twórców reklam międzynarodowych marek. Analiza licznych przykładów dowodzi, że Polacy są postrzegani w zagranicznych komunikatach marketingowych negatywnie, a kreacje reklamowe sięgają po uproszczone przeświadczenie o cechach naszego narodu. Najczęściej ta wyraźna stereotypizacja zmierza w stronę ośmieszenia Polaków, ale

można odnaleźć przypadki, w których uwzględnia się polskie warunki kulturowe i polskie prawodawstwo – tego dowodem są posty marki Volvo. Warto zastanowić się, w jaki sposób przebiega proces targetowania grup docelowych w różnych krajach – w tym w Polsce, jakie cechy brano są pod uwagę i jak wpływa to na komunikat reklamowy.

Alicja Goczyła Ferreira
Uniwersytet Federalny Stanu Parana w Kurytybie (Brazylia)

Semantyka uprzedzenia – kilka uwag o etnonimach *polonês* i *polaco* w południowej Brazylii

Wśród etnonimów używanych jako określeń osób polskiego pochodzenia w Brazylii na szczególną uwagę zasługują dwa z nich: nieznanne w innych portugalskojęzycznych krajach słowo *polonês* oraz kontrowersyjne w Brazylii *polaco*. W referacie zostanie ukazany społeczno-historyczny kontekst powstania wyrazu *polonês* w Brazylii oraz towarzyszącej mu zmiany semantycznej wyrazu *polaco*. Na podstawie materiałów zaczerpniętych z brazylijskiej prasy publikowanej w XX i XXI wieku w stolicy stanu Paraná, Kurytybie, jednym z centrów polskiej imigracji w Brazylii, prześledzimy ewolucję semantyczną obu etnonimów. Analiza ta zostanie zestawiona z opiniami potomków polskich imigrantów chłopskich, często określanymi mianem *polaco*, uznawanym przez część z nich za obraźliwe. Na podstawie znaczeń przypisywanych przez badanych z różnych grup wiekowych obu terminom oraz ich sposobu samookreślenia się zostanie zweryfikowana hipoteza o zachodzącej zmianie znaczenia konotacyjnego wyrazu *polaco*, polegającej na jego częściowej melioracji.

Marta Guillermo-Sajdak
Uniwersytet ORT w Montevideo (Urugwaj)

Bilingwizm polsko-hispański w Argentynie. Drogi akulturacji językowej polskich imigrantów

Przez ponad 50 lat Argentyna była miejscem masowej emigracji z ziem polskich. Od końca XIX wieku do lat 50. XX wieku osiedlali się tu zarówno chłopi, robotnicy, rzemieślnicy, jak i nauczyciele, księża, inżynierowie, intelektualiści, artyści oraz pisarze. Bez względu na różnice ekonomiczno-społeczne, wszystkich polskich imigrantów łączyły te same cechy: niewielka lub znikoma wiedza na temat nowego kraju osiedlenia, nieznanomość języka hiszpańskiego, podobne trudności adaptacyjne. Polski imigrant, który chciał w pełni funkcjonować w argentyńskim społeczeństwie, a nie pozostawać w etnicznych getcie, musiał przyswoić sobie język hiszpański. Do Argentyny emigrowała ludność polska, której narzędziem codziennej komunikacji były zarówno odmiany regionalne języka polskiego (dialekty wiejskie i miejskie), różnego typu żargon, jak i polszczyzna literacka. Wymienione odmiany języka ojczystego (J1) zaczęły wchodzić w kontakty z hiszpańskim argentyńskim, który w procesie przyswajania stawał się językiem funkcjonalnie drugim (J2).

Celem referatu jest przedstawienie wyników badań prowadzonych w latach 2010-2015 w czterech argentyńskich prowincjach (Buenos Aires, Misiones, Santa Fé i Córdoba). Na podstawie 100 ankiet oraz rozmów i nagranych wywiadów z 62 przedstawicielami czterech generacji Polonii argentyńskiej ukazane zostają indywidualne procesy stawania się i bycia dwujęzycznym oraz cztery modele bilingwizmu polsko-hispańskiego i hiszpańsko-polskiego:

1. Polski językiem pierwszym – hiszpański językiem drugim przyswojonym w okresie dorosłości (I pokolenie).
2. Polski językiem pierwszym – hiszpański językiem drugim przyswojonym w okresie dzieciństwa (II i III pokolenie).
3. Język polski “słodkim wspomnieniem z dzieciństwa” – hiszpański językiem kariery zawodowej. Zapominanie języka ojczystego i powroty do niego (II, III, IV pokolenie).
4. Hiszpański językiem ojczystym – polski językiem obcym. W kierunku dwujęzyczności (III i IV pokolenie).

W kraju, do którego ostatnia fala polskich emigrantów przybyła tuż po zakończeniu II wojny światowej, język polski coraz rzadziej pełni funkcję języka ojczystego. Z roku na rok maleje liczba reprezentantów pierwszego pokolenia. Wśród kolejnych generacji język polski spełnia rolę języka drugiego lub obcego. Obecnie najbardziej popularnym modelem bilingwizmu polsko-hispańskiego w Argentynie jest model trzeci, licznie reprezentowany przez drugie, trzecie oraz czwarte pokolenie.

Współczesną Polonię argentyńską charakteryzuje dwukulturowość oraz biwalencja, czyli podwójna przynależność kulturowa, przy czym nie zawsze relacje te pokrywają się z dwujęzycznością badanych. Więzy emocjonalne, które reprezentanci tejże Polonii tworzą zarówno z krajem osiedlenia, jak i z krajem pochodzenia świadczą o transnarodowym charakterze tej grupy. Ponad połowa badanych określiła siebie mianem “argentino-polaco” lub “polaco-argentino” (czyli Argentyno-Polak, Polako-Argentyńczyk). Neologizm ten oddaje charakter tożsamości hybrydowej, powstałej na styku kultury polskiej i argentyńskiej.

Justyna Hryniewicz-Piechowska
Uniwersytet w Greifswaldzie (Niemcy)

Ewaluacja osiągnięć uczniów w nauce języka polskiego jako obcego – propozycje materiałów w pracy z uczniami w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym

Jednym z nieodłącznych zadań w procesie nauczania języka obcego jest analiza efektywności działań dydaktycznych. Proces ten z jednej strony dotyczyć może obserwacji postępów uczniów poprzez wykorzystanie tradycyjnych instrumentów, np. testów językowych. Jednakże z drugiej strony istnieją również alternatywne metody oceny. Jednym z takich przykładów jest wykorzystanie portfolio językowego, dzięki któremu to sami uczniowie przeprowadzają samoocenę i tym samym podejmują ewaluację procesu nauczania.

Wystąpienie ma na celu prezentację trzech publikacji przeznaczonych do oceny stanu językowego i postępów uczniów podczas wczesnej nauki języka polskiego jako języka obcego. Są to: ankieta do obserwacji rozwoju językowego dziecka w wieku przedszkolnym, testy kompetencji dla uczniów szkoły podstawowej oraz portfolio językowe. Publikacje stanowią materiał uzupełniający serii *Polski z Gryfikiem*, która powstała ramach projektu „Nauczanie języka sąsiada od przedszkola do zakończenia edukacji – kluczem do komunikacji w Euroregionie Pomerania”. Dotychczas wydanych zostało niewiele materiałów, które przeznaczone są do testowania znajomości języka polskiego jako obcego wśród najmłodszych. Ponadto publikacje zostały również opracowane w taki sposób, aby wspierać rozwój świadomości językowej wśród uczniów już od najmłodszych lat, co zdecydowanie wyróżnia je spośród innych dostępnych na rynku materiałów.

Justyna Hryniewicz-Piechowska
Uniwersytet w Greifswaldzie (Niemcy)

Agnieszka Putzier
Uniwersytet w Greifswaldzie (Niemcy)

Nauczanie języka polskiego w regionie przygranicznym – aspekty dydaktyki języka sąsiada

W działaniach na rzecz europejskiej wielojęzyczności wczesne nauczanie języków obcych odgrywa istotną rolę. W niemieckich krajach związkowych położonych przy granicy z Polską coraz większego znaczenia nabiera język polski jako język sąsiada. Od lat trafia on do oferty wybranych instytucji edukacyjnych jako tzw. język spotkań (w ramach projektów polsko-niemieckich) lub też nauczany jest w trakcie zajęć fakultatywnych (kółka zainteresowań). Dotychczas brakowało jednak materiałów do zorientowanego na rozwijanie kompetencji nauczania języka polskiego jako regularnego przedmiotu w szkole podstawowej. W ramach projektu „Nauczanie języka sąsiada od przedszkola do zakończenia edukacji – kluczem do komunikacji w Euroregionie Pomerania” opracowano zbiór materiałów dydaktycznych dla przedszkoli oraz szkół podstawowych z serii *Polski z Gryfikiem*. Zawiera on propozycje dydaktyczne i praktyczne pomoce dla nauczycieli oraz uwzględnia najnowsze ustalenia naukowe i metody w zakresie wczesnej nauki języków obcych.

Podczas wystąpienia zarysowana zostanie sytuacja dotycząca nauczania języka polskiego w niemieckich szkołach w Meklemburgii-Pomorzu Przednim. Przedstawione zostaną rozwiązania dydaktyczne i metodyczne opracowane w ramach projektu, które odpowiadają na istniejące obecnie wyzwania. Przede wszystkim jednakże przedstawiona zostanie koncepcja nieprzerwanej nauki języka polskiego od najmłodszych lat oraz aspekty dydaktyki języka polskiego jako języka sąsiada. Ponadto omówione zostaną propozycje materiałów do nauczania języka polskiego na wszystkich szczeblach edukacyjnych tj. w przedszkolu oraz szkole podstawowej i ponadpodstawowej.

Jolanta Ignatowicz-Skowrońska
Uniwersytet Szczeciński (Polska)

Dynamika rozwoju jednostek frazeologicznych z perspektywy leksykograficznej i danych korpusowych (na wybranych przykładach)

Nowoczesne narzędzia badawcze pozwalają weryfikować dotychczasowe ustalenia dotyczące różnych faktów językowych. Odnosi się to również do płaszczyzny frazeologicznej języka, którą dziś postrzega się jako bardzo dynamiczną sferę zjawisk. W referacie stawiam tezę, że tak było zawsze, choć brak stosownych narzędzi analitycznych znacznie utrudniał

obserwację uzusu frazeologicznego i sprzyjał formułowaniu zbyt radykalnie brzmiących dziś uwag o skostnieniu tej części faktów językowych i ich mniejszej podatności na zmiany, w tym zmiany znaczeniowe.

Daniela Ilnicka

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie (Polska)

Imiona chrzestne chłopców nadane w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Częstochowie w latach 1950–1955; 1980–1985.

Przedmiotem referatu będą imiona męskie nadane w latach 1950–1955 oraz 1980–1985 w parafii Najświętszego Serca Pana Jezusa w Częstochowie. Celem jest ustalenie najpopularniejszych imion oraz próba wskazania motywacji towarzyszącej wyborowi tych antropimów. Lista rangowa ekscerptów porówna będzie z imionami nadanymi w tej parafii w latach 1950–1955 oraz 1980–1985. W analizie uwzględnione zostały imiona pierwsze i drugie. Poddany analizie materiał onimiczny zestawiony zostanie dodatkowo z ustaleniami przedstawionymi w *Słowniku imion współcześnie w Polsce używanych* Kazimierza Rymuta, tj. z liczbą imion nadanych w tym okresie w Polsce i w dawnym województwie częstochowskim.

Dominika Izdebska-Długosz

Uniwersytet Jagielloński (Polska)

Przez badania nad interjęzykiem do metodyki nauczania JPjO Ukraińców i innych Słowian wschodnich

Badania lapsologiczne nad błędami gramatycznymi w polszczyźnie Ukraińców dają informacje ilościowe i jakościowe na temat trudnych miejsc (strukturalnych, systemowych) w języku polskim tej grupy uczących się JPjO. Wciąż jednak otwartym pozostaje pytanie o specyficzną dynamikę ich interjęzyka: granice etapów – poziomów zaawansowania oraz ich odrębną od (podobnych?) etapów w innych interjęzykach charakterystykę. Ustalenie, jak właściwie kształtuje się dynamika interjęzyka polsko-ukraińskiego pozwoliłoby nie tylko na wniknięcie w sam proces akwizycji i nauki języka obcego jako takiego, ale także miałyby niebagatelny wpływ na budowanie metodyki szczegółowej nauczania JPjO Ukraińców i innych Słowian wschodnich. Zdobycie wiedzy na ten temat pozwoliłoby na przygotowanie właściwych, odpowiadających konkretnym potrzebom językowym, podręczników kursowych dla tych odbiorców.

Lucyna Jankowiak

Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk (Polska)

Między teorią a praktyką. O badaniu polisemii w dziejach terminologii różnych dziedzin wiedzy i nauki

Celem referatu jest pokazanie związków między dziejami danej dyscypliny wiedzy i nauki a badaniem, opisem i oceną terminologii tej dziedziny.

Na przykładzie rozwoju polskiej terminologii medycznej i polskiej terminologii weterynaryjnej pokażę, jak zmienia się ocena zjawiska polisemii w tych terminologiach na różnych etapach rozwoju medycyny i weterynarii. Odwołując się do uwag H. Jadackiej, S. Gajdy oraz E. Grodzińskiego na temat polisemii terminologicznej, wskażę zmieniającą się ocenę polisemii w tych terminologiach. Ocenę, która nie wynika ze zjawisk językowych, ale – wyłącznie – z przemian w obrębie granic tych nauk.

Alicja Janusz

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska)

Kod kulturowy w polskiej fantastyce

Kod kulturowy jest to zjawisko nieświadomego przypisywania znaczenia elementom rzeczywistości przez wspólnotę językowo-kulturową. Zjawisko to bywa często wykorzystywane przez autorów literatury, tak obyczajowej, jak i fikcji spekulatywnej bądź literatury niemimetycznej, do której zaliczana jest fantastyka. Związany z tym jest problem translacyjny

tak przy przekładzie obcej literatury na język polski, jak i przy tłumaczeniu polskich dzieł z gatunku literatury fantastycznej na języki obce, który na chwilę obecną pozostaje słabo omówiony w literaturze przedmiotu.

Autorka niniejszego referatu w oparciu o lekturę polskiej i zagranicznej fantastyki, a także wykorzystywanych przez pisarzy legendarzy i bestiariuszy zamierza przeanalizować elementy kodu kulturowego, którymi posłużyli się polscy autorzy fantastyki, kreując świat przedstawiony oraz bohaterów swoich tekstów, a także w jaki sposób wpłynęło to na kształtowanie się polskiej literatury niemimetycznej. Rozważy się, czy autorzy wykorzystywali w swojej twórczości jedynie rodzimy kod kulturowy, czy też posługiwali się oni szerzej rozpoznawalnymi elementami, jak również zbada się wpływ obcego kodu kulturowego wpływającego na polską literaturę fantastyczną głównie poprzez przekłady dzieł zagranicznych. Tym samym zjawisko kodu kulturowego w fantastyce przedstawione zostanie też z perspektywy translatoryki, tak w translacji polskiej literatury na języki obce, jak również w tłumaczeniu zagranicznej fantastyki na język polski.

Violetta Jaros

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie (Polska)

Leksyka związana z mówieniem w listach emigracyjnych Joachima Lelewela pisanych do przyjaciół i znajomych

Artykuł stanowi przyczynek do badań nad językiem osobniczym Joachima Lelewela, wybitnego historiografa pierwszej połowy XIX w. i – szerzej – codziennej polszczyzny tego okresu. Przedmiotem obserwacji uczyniono leksykę, która związana była z mówieniem: *verba dicendi*, *nomina actionis*, *nomina agentis* i *nomina attributiva*, występujące w korespondencji, którą uczonego polityk prowadził na emigracji w latach 1831-1860 we Francji (m.in. Paryż, La Grange, Tours) i Belgii (Bruksela). Stanowi ona bogaty zbiór 1496 listów pisanych w języku polskim (1423), francuskim (65) i niemieckim (8), które zebrała i wydała w 5 tomach Helena Więckowska. Celem referatu jest 1) wskazanie repertuaru leksyki związanej z mówieniem w subdialekcie potocznym Lelewela, 2) uporządkowanie ekscerptów w obrębie pola semantycznego mówienia (aktów mowy), 3) ustalenie, które wyrazy mogły mieć charakter indywidualizmów. Analiza leksykograficzna odwołuje się do źródeł obejmujących słownictwo doby nowopolskiej. Jako reprezentatywne wybrane zostały słowniki języka polskiego B.S. Lindego, *Słownik wileński*, *Słownik warszawski* oraz *Słownik języka polskiego* pod red. W. Doroszewskiego.

Beata Jędrzejczak

Uniwersytet Gdański (Polska)

Językowa kreacja śmierci w blurbach z pierwszych stron okładek polskich powieści kryminalnych i sensacyjnych

W ostatnich latach można zaobserwować wzmożone zainteresowanie okładkami różnych publikacji, które zaczęto postrzegać jako narzędzia marketingowe i w których dostrzeżono możliwości ukierunkowywania recepcji i interpretacji tekstu właściwego.

W niniejszym referacie przedmiotem mojego zainteresowania są blurby, czyli umieszczane na okładkach krótkie teksty przedstawiające książkę i zachęcające czytelnika do lektury. Interesuje mnie obraz śmierci nakreślany za pomocą tych paratekstów, umieszczanych na pierwszych stronach okładek powieści kryminalnych i sensacyjnych, czyli takich gatunków beletrystyki, w których fabułę wbudowane jest obcowanie ze śmiercią. Wykorzystana przeze mnie koncepcja kreacji językowej (Skubalanka 1997: 20) daje możliwość pokazania, w jaki sposób i za pomocą jakich środków językowo-stylistycznych zostały przekazane tu treści tanatologiczno-funeralne.

Śmierć ukazana jest w blurbach na kilka sposobów, przede wszystkim jako upersonifikowane zło i sprawca nieuniknionej konieczności, które mają budzić strach, np. *Nic nie jest tym, na co wygląda, a śmierć czai się wszędzie* (Wachowicz M., „Maska Mefisto”), oraz jako przeciwnik w grze, np. *Kiedy górską wspinaczką przeradza się w wyścig ze śmiercią* (Wójcik W., „Himalaistka”). Ze względu na przynależność gatunkową danych powieści często utożsamiana jest z zabójstwem, które omawiane parateksty zwykle przedstawiają jako wymierzenie sprawiedliwości, zemstę lub karę za wyrządzone zło, np. *Zemsta jest rozkoszą Bogów, sprawiedliwość jest uludą, zapłatą jest śmierć* (Leszczyński M., „Bez litości i przebaczenia”). Najczęściej stanowi początek opisywanych w powieści wydarzeń, np. *Zmarli zawsze zabierają tajemnice do grobu. Ale teraz zrobili wyjątek.* (R. Małecki „Żałobnica”), i z tego też względu blurby nie tyle opisują śmierć, ile motywy zbrodni, np. *Wszyscy jesteśmy niewinni. Winne naszych zbrodni są jedynie złe okoliczności* (Czornyj M., „Zimny chirurg”).

Natomiast dzięki wyzyskaniu ciągów enumeracyjnych często jest deprecjonowana. Zabójstwo stawiane jest na równi z innymi czynami, np. *Nie kradnij. Nie cudzołóż. Nie zabijaj.* (Szczygielski B., „Krok trzeci”).

Analiza zgromadzonego materiału przede wszystkim prowadzi do wniosków, że śmierć i sfera zjawisk z nią związanych sprowadza się w blurbach do sfery *profanum*, a terminologizowanie śmierci oddala ją od zwykłego człowieka i pełni wtórnie funkcję eufemistyczną.

Elżbieta A. Jurkowska
Uniwersytet w Białymstoku (Polska)

Literatura staropolska w angielskich przekładach

Wystąpienie zostanie poświęcone recepcji literatury staropolskiej w krajach anglojęzycznych. Jego celem będzie pokazanie, którzy autorzy i jakie dzieła znane są anglojęzycznemu czytelnikowi. Zostanie także podjęty namysł nad przyczynami i konsekwencjami wyborów tłumaczy. Zagadnienie zostanie omówione w oparciu o wybrane tłumaczenia utworów polskiej literatury dawnej (np. M. J. Mikoś, S. Barańczak, A. Czerniawski, D. Prall Radin, S. Heaney).

Elżbieta Kaczmarska
Uniwersytet Warszawski (Polska)

Adrian Zasina
Uniwersytet Karola (Praga, Czechy)

PoLKO – korpus uczniowski języka polskiego

Tematem naszego wystąpienia będzie korpus uczniowski języka polskiego PoLKO. Powstaje on w ramach zainicjowanego w październiku 2019 roku międzynarodowego niekomercyjnego projektu akademickiego, którego celem jest stworzenie pierwszego obszernego zbioru tekstów nierodzimych użytkowników języka polskiego.

Korpusy uczniowskie powstają na świecie od lat 90. XX wieku. Zainteresowanie ich tworzeniem pojawiło się najpierw wśród nauczycieli akademickich, specjalistów do nauczania języka angielskiego jako obcego oraz wydawnictw naukowych. Od tego czasu powstały korpusy uczniowskie wielu języków, m.in. angielskiego, niemieckiego, szwedzkiego, norweskiego, czeskiego, słoweńskiego, chorwackiego. Wraz z budowaniem pierwszych korpusów uczniowskich zaczęła się rozwijać również nowa dziedzina – korpusowa analiza języka uczniowskiego. W trakcie referatu chcielibyśmy zaprezentować możliwości wykorzystania korpusu PoLKO do takiej analizy.

Korpus PoLKO jest opracowywany w środowisku TEITOK, który jest narzędziem umożliwiającym jego tworzenie, anotację oraz dystrybucję. Dzięki temu nowo powstający korpus można z łatwością modyfikować. Aktualnie PoLKO zawiera ponad 2000 tokenów i stale się powiększa. Gromadzi prace pisemne uczniów w różnym wieku, z różnych krajów i na wszystkich poziomach kompetencji językowej. Materiał ma posłużyć jako źródło empirycznej analizy języka obcokrajowców uczących się języka polskiego. Dzięki temu będzie również możliwa identyfikacja najczęstszych błędów językowych, która umożliwi dostosowanie materiałów dydaktycznych do konkretnych potrzeb uczniów. Podczas wystąpienia zaprezentujemy też najczęstsze błędy w tekstach osób z różnych grup językowych.

Agnieszka Kaliska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Polska)

Paulina Michalska-Górecka
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Polska)

Nazwy sekwatywne w tzw. słowniku wileńskim w świetle słownika Lindego i francusko-polskiego słownika Kazimirskiego

Celem wystąpienia jest ukazanie nazw sekwatywnych (czyli nazw wyznawców i zwolenników religii i sekt) w *Słowniku języka polskiego* pod red. A. Zdanowicza w kontekście dwóch innych XIX-wiecznych dzieł leksykograficznych. Porównanie

ze słownikiem Lindego pozwoli wykazać, na ile twórcy słownika wileńskiego wykorzystali materiał z tego leksykonu (jak wiadomo, słownik wileński miał być podręczną, zaktualizowaną wersją słownika Lindego). Twórcy słownika korzystali także z tzw. słownika paryskiego. Być może chodzi o francusko-polski słownik Wojciecha Kazimirskiego (Bibersteina) – wydany w roku 1839 w Paryżu. Kazimirski był m.in. podróżnikiem i tłumaczem Koranu na język francuski, co wyjaśniałoby, skąd w słowniku wileńskim tak wiele nazw sekwatycznych związanych z islamem.

Zuzanna Kiwerska
Uniwersytet Warszawski (Polska)

Pamięć o Plutonie Głuchoniemych AK

W moim wystąpieniu opowiem o różnych formach upamiętnienia Plutonu Głuchoniemych (nazywanego również Plutonem Głuchych), który walczył w Powstaniu Warszawskim. Pluton powstał w Instytucie Głuchoniemych w Warszawie i początkowo w jego skład wchodził tylko głusi. Należy zwrócić tutaj uwagę, że terminem “głuchy” można posługiwać się na dwa sposoby: “głuchy” pisany małą literą odnosi się do niesłyszenia, natomiast “Głuchy” pisany wielką literą do przynależności do społeczności językowo-kulturowej. W moim badaniu skupiłam się na tym jak społeczność Głuchych i słyszących wspomina Plutona. Porównam te dwie perspektywy. Oddział doczekał się wielu form upamiętnienia: symbolicznych pomników, filmów dokumentalnych i fabularyzowanych, przedstawienia teatralnego, a nawet utworu rapowego. W trakcie wystąpienia opowiem krótko o Kulturze Głuchych w Polsce, podsumuję stan wiedzy na temat Plutonu Głuchoniemych i przedstawię analizę narracji na temat tego oddziału. Analizie poddany zostanie zarówno materiał dostępny w polskim języku fonicznym, jak i polskim języku migowym.

Michel Kobelinski
University of the State of Paraná (Brazylia)

Places of Memory and Public History: Social Networks and Cultural Engagement in Southern Brazil

This paper reflects on the social networks and cultural engagement of Polish and Polish descendants in Southern Brazil. Based on the projects, Museums, monuments, and communities: places of public memory and, My Polish Heart, developed in partnership with the Reymont Władysław Literary Club, this paper has two objectives. The first one is to analyze the spread of the Polish language and culture in Southern Brazil, the meanings of the past, and how communities consume it. Activities related to Polish culture have grown considerably in recent years in Southern Brazil and for this reason, are the object of our attention: language courses in universities (Universidade Estadual do Centro-Oeste, Unicentro and Federal University of Paraná – UFPR), cultural activities with the communities (Universidade Estadual do Paraná – Unespar) and publication of informative texts for the public of Polish descent. The second objective is to examine the presence of Józef Stanczewski (1901-1935) in the community based on photographs, messages, and testimonials posted on social networks (WhatsApp and Facebook). In historical terms, teachers' actions in Polish schools in Paraná and Santa Catarina between 1920 and 1935, the Polish government's assistance and maintenance of cultural and educational values to immigrants in Brazil and those who returned to Poland, raises questions. These include Stanczewski's political-educational role in the overseas colonization project, his current appreciation among Polish-Brazilian communities, and the impact of the discovery of his publications on history, literature, linguistics, poetry, and theater. This conference presents an interim analysis of this Polish diaspora activist's scientific and literary works, evaluates the interaction and dissemination of content related to him in social networks and collaborative networking projects.

Ewa Kołodziejek
Uniwersytet Szczeciński (Polska)

Normatywne aspekty komunikacji inkluzywnej

Język inkluzywny, empatyczny, wolny od uprzedzeń jest wyzwaniem społecznym i kulturowym, stwarza też problemy normatywne. Przedmiotem rozważań będą wybrane zagadnienia związane ze składnią feminatywów i neutratywów oraz

słowotwórcze i fleksyjne bariery języka niebinarnego w kontekście obowiązującej normy językowej. Normatywnej analizie poddane zostaną również strategie leksykalne wykorzystywane w komunikacji niedyskryminującej.

Mariusz Koper

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska)

Ruszyłem z belki, garbik, fajeczka, no i poleciało!
O języku Piotra Żyły w wywiadach z dziennikarzami sportowymi

W referacie autor przedstawia specyficzną odmianę wewnątrzśrodowiskową języka popularnego polskiego skoczka narciarskiego Piotra Żyły, której używa w wywiadach telewizyjnych z dziennikarzami sportowymi. Z uwagi na osobliwy język (wtręty gwary podhalańskiej, leksykę socjolektalną i potoczną, dowcip, spontaniczność, łamanie konwenansów obyczajowych i językowego tabu) odmiana ta staje się typowym idiolektem, charakteryzującym tego sportowca.

Lesia Korol

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Chrystyna Nikołajczuk

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

**Podręczniki kursowe do nauki języka polskiego jako obcego na poziomie B1-B2:
czy przydatne do zwalczania interferencji gramatycznych w grupie ukraińskojęzycznej?**

Celem referatu jest analiza podręczników kursowych do nauki języka polskiego jako obcego na poziomie B1-B2 ze względu na ich przydatność w środowisku ukraińskojęzycznym. Autorki wezmą pod lupę zagadnienia gramatyczne, na które należy zwracać uwagę, ucząc polszczyzny Ukraińców. W referacie zatem zostaną uwypuklone trudne dla Ukraińców miejsca w gramatyce polskiej, zawarte w przeanalizowanych materiałach dydaktycznych (uwzględniony zostanie cały tekst poszczególnych podręczników, łącznie z poleceniami, podpisami do obrazków etc.). Autorki skupią się na wyrazach polskich różniących się od ich odpowiedników ukraińskich w obrębie poszczególnych kategorii gramatycznych (inna wartość kategorii rodzaju, inna wartość kategorii liczby etc.) lub też poziomu składniowego (chodzi głównie o problemy, związane z odmienną rekcją słów w języku polskim a ukraińskim).

Danuta Kowalska

Uniwersytet Łódzki (Polska)

Fleksja rzeczownika w *Psalterzu Dawidowym* Mikołaja Reja (ok. 1545 r.)

Celem referatu jest ukazanie stopnia normalizacji języka w *Psalterzu Dawidowym* Mikołaja Reja w zakresie wybranych cech fleksyjnych na tle szesnastowiecznej polszczyzny. Polski język w połowie XVI stulecia cechował duży stopień wariantywności i współistnienie form zróżnicowanych dialektalnie. Rywalizowały ze sobą starsze i nowsze postaci wyrazów, ukazując różne etapy rozwojowe polszczyzny na płaszczyźnie fonetycznej, słowotwórczej, leksykalnej i fleksyjnej. Badany zabytek jako tekst drukowany najprawdopodobniej ok. 1545 roku w oficynie Mikołaja Szarffenberga stanowi dla historyka języka doskonałe źródło poznania kształtującego się polskiego języka literackiego w okresie jego ujednoczenia i normalizacji, tym bardziej że jego autorem jest jeden z najważniejszych dla szesnastowiecznej kultury polskiej pisarzy. Podstawą podjętych analiz jest egzemplarz kórnicki II, pochodzący ze zbiorów Biblioteki Kórnickiej PAN, reprezentujący edycję A.

Michał Kózka
Uniwersytet Jagielloński (Polska)

Z liryczności w stronę polityczności. Uwagi o wybranych utworach Szczepana Kopyta

Celem niniejszego referatu jest próba szczegółowego rozważenia kwestii polityczności, nadającej dykcję poezji Szczepana Kopyta. Niniejszy problem zostaje zaznaczony w licznych rozprawach krytyków poezji najnowszej (tu: zwłaszcza Jakuba Skurtyśa). Twórczość liryczna autora *wpisów dla klas pracujących* prowokuje do odczytań w odniesieniu do socjalizmu. W niniejszym tekście szczególną uwagę zwraca się nie tylko na lewicującą strategię pisarską, ale również osobliwy kształt językowy poezji, wskazujący na zwrot w stronę polityczności liryki Kopyta. Owa „polityczność” – co niejednokrotnie podkreślali krytycy – wpisuje się w doskonale znany *modus* poezji „zaangażowanej”. Co jednak paradoksalne, sam Kopyt od takiego kategoryzowania swojej twórczości się odżegnuje, charakteryzując siebie jako twórcę „angażującego – prowokującego do myślenia”. Nadrzędne wydaje się zatem pytanie o przyczynę takiego rozróżnienia.

W oparciu o szkice badaczy literatury XXI wieku studium przekrojowo analizuje niektóre wątki oraz ich realizację na przestrzeni wybranej twórczości artysty.

Ewa Krauss
Uniwersytet Friedricha Schillera w Jenie (Niemcy)

Dydaktyka tłumaczenia: praca w grupach mieszanych w Jenie

W ramach nauczania języka polskiego na Uniwersytecie w Jenie co dwa semestry oferowane są kursy tłumaczeniowe. Ich cechą charakterystyczną jest – jak w przypadku innych kursów języka polskiego – duże zróżnicowanie uczących się. W semestrze zimowym 2020/21 kurs tłumaczeniowy przeprowadzony został metodą projektową. Celem projektu było opracowanie dwujęzycznej broszury poświęconej biografii byłej więźniarki Auschwitz oraz czynnego świadka historii utrzymującego regularne kontakty z Miejscem Pamięci w Buchenwaldzie, Aliny Dąbrowskiej. W pracy projektowej zastosowano zadania mediacyjne, zadania tłumaczeniowe oraz zadania z zakresu redakcji przekładu. Dzięki współpracy z Instytutem Języków Fachowych i Komunikacji Międzykulturowej Uniwersytetu Warszawskiego do pracy włączono także studentów z Polski. W ramach wystąpienia przedstawiony zostanie przebieg projektu, poszczególne zadania i sposób ich realizacji oraz cele dydaktyczne, które im przyświecały.

Ała Krawczuk
Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Swoistość zwrotów adresatywnych w polszczyźnie gazet wydawanych przez polonijne wspólnoty komunikatywne na Ukrainie

Referat przedstawia jeden z aspektów współczesnego funkcjonowania polskiego języka pisanego poza granicami Polski w warunkach kontaktów językowo-kulturowych. W polu zainteresowań znajduje się polszczyzna prasy, wydawanej w XXI wieku na Ukrainie przez towarzystwa gromadzące przedstawicieli polonijnych wspólnot komunikatywnych w różnych miejscowościach tego kraju. Uwagę skupia się na analizie zwrotów adresatywnych, które w pewien sposób – formalny lub funkcjonalny – różnią się od swoich odpowiedników ogólnopolskich. Są to przede wszystkim najliczniej poświadczone struktury adresatywne „*pan / pani + imię*”, które w badanej polszczyźnie są neutralnymi, nieobciążonymi poufałością, składnikami kontaktów oficjalnych. Zwrot adresatywny „*pan / pani + nazwisko*”, występując w badanych tekstach prasowych, nie wykazuje właściwych dla języka ogólnopolskiego konotacji „biurokratycznych”. Pojawiają się również struktury całkowicie odmienne od ogólnopolskich zwrotów adresatywnych, np. będące połączeniem tytułu *pan / pani* lub innych (np. *ksiądz, kolega / koleżanka, jubilat / jubilatka, prezydent*) z imieniem i nazwiskiem – typu „*(szanowny) pan + imię + nazwisko*”, lub też utworzone według wschodniosłowiańskiego modelu „*imię + imię odojcowskie*” oraz niektóre inne. W referacie omawia się przyczyny użycia tych swoistych pod względem funkcji lub formy adresatywów, wśród których najwyraźniej zarysowuje się czynnik wpływu zewnętrznego – ukraińskiego. Stawia się także pytanie o możliwą skalę akceptacji tych zwrotów w badanej polszczyźnie. W tym celu zastosowane mogą być kryteria: uzualne (w tym także z uwzględnieniem frekwencyjności badanych jednostek w innych niż tylko prasowa odmianach języka polskiego na Ukrainie); (pseudo)narodowe (świadomość części użytkowników, że są te użycia zgodne z ogólnopolskimi); kryterium wystarczalności (wypełnienie luki nazewniczej na tle

ukraińskich przyzwyczajęń językowo-kulturowych); kryterium ekonomiczności (nieobciążenie pamięci skomplikowaną tytulaturą); funkcjonalne – uwzględniające pragmatyczne relacje nadawczo-odbiorcze, a w szczególności pozytywny odbiór badanych zwrotów przez adresatów będących członkami wspólnot polonijnych. Omówienie tych kwestii możliwe jest pod warunkiem uwzględnienia szerszego materiału badawczego niż tylko poświadczone przykłady prasowe. Materiał ten, jak i dotychczasowe wyniki analiz związanych z podjętym tematem, są również przedstawione w referacie.

Karolina Leśniewska
Tokijski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych (Japonia)

Wykład językoznawczy na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych

W trakcie studiów polonistycznych na Tokijskim Uniwersytecie Studiów Międzynarodowych studenci polonistyki mają możliwość uczęszczania na wykład językoznawczy prowadzony przez lektora z Polski, który może sam stworzyć od podstaw jego program. Studenci mają oprócz tego dostęp do innych zajęć językoznawczych prowadzonych po japońsku. Wystąpienie ma na celu podzielenie się z uczestnikami konferencji wątpliwościami, jakie towarzyszyły lektorce w czasie układania programu i wybierania zagadnień. Przedstawia również profil studentów, ich zainteresowania polonistyczne i oczekiwania. Semestralny wykład językoznawczy kończy się ankietą, która pokazuje, jakie rezultaty przyniosła ta współpraca.

Tadeusz Lewaszkiewicz
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Polska)

Polscy językoznawcy i przedstawiciele innych nauk cytowani w publikacjach Romana Jakobsona

Podstawę referatu stanowią dwa tomy polskiego wydania pism Romana Jakobsona, „papieża” językoznawstwa XX wieku. Chodzi o publikację: R. Jakobson, *W poszukiwaniu istoty języka*, t. 1-2, Warszawa 1989. Cytowanie prac naukowych (w tym również językoznawczych) uważa się za wyróżnik ich znaczenia w nauce. Ogólnie jest to słuszne stanowisko, ale problem polega na tym, że oficjalne dane o cytowaniach i ich liczbie opierają się na nieprzejrzystych kryteriach.

W wymienionym zbiorze publikacji R. Jakobsona cytowani są następujący polscy językoznawcy i przedstawiciele innych nauk: K. Appel (2 pozycje bibliograficzne), J. N. Baudouin de Courtenay (28 p. b.), T. Benni (1 p. b.), A. Brückner (1 p. b.), J. Chmielewski (2 p. b.), I. Fik (1 p. b.), A. Heinz (1 p. b.), J. Hoëne-Wroński (2 p. b.), W. Jabłoński (1 p. b.), Z. Kawyn-Kurz (1 p. b.), Z. Klemensiewicz (1 p. b.), T. Kowalski (1 p. b.), M. Kruszewski (9 p. b.), J. Kuryłowicz (1 p. b.), B. Malinowski (2 p. b.), M. Maruszewski (2 p. b.), K. Moszyński (1 p. b.), J. Mroziński (2 p. b.), K. Nitsch (1 p. b.), J. Pełc (1 p. b.), A. Tarski (1 p. b.).

Powyższy wykaz obejmuje liczby dotyczące cytowanych pozycji bibliograficznych. W referacie podam również informacje dotyczące liczby cytowań z poszczególnych prac naukowych.

Uważam, że R. Jakobson nie doceniał językoznawstwa polskiego, a przeceniał językoznawstwo rosyjskie i radzieckie. W referacie wzmiankuje również o cytowaniu przez R. Jakobsona innych lingwistów z krajów słowiańskich.

Ewa Lipińska
Uniwersytet Jagielloński (Polska)

Anna Seretny
Uniwersytet Jagielloński (Polska)

Metoda skorelowana w układzie zintegrowanym – o synchronicznym nauczaniu języka odziedziczonego w szkołach polonijnych

‘Język polski’ w szkołach polonijnych (odziedziczony) i w Polsce (ojczysty) to dwa różne przedmioty, choć dość długo uważano, że w obu kontekstach powinny być nauczane tymi samymi metodami, z tych samych podręczników, a realizowane za zajęciach cele widziano jako całkowicie zbieżne. Tymczasem język odziedziczony i język ojczysty jako przedmioty są styczne, ale nie takie same. Wymagają więc inaczej ukierunkowanych działań, w tym – w przypadku pierwszego – przesunięcia punktu ciężkości z kształcenia historyczno-literackiego na językowe.

Uczącym (się) poza macierzą językową pragniemy polecić metodę skorelowaną, czyli dydaktykę języka przez literaturę oraz literatury przez język. Jej istotą jest zintegrowane nauczanie części systemu językowego oraz sprawności. Proponowane przez nas rozwiązanie pozwala na wielokrotny i zróżnicowany kontakt z treściami kształcenia, co wydatnie wspomaga proces zapamiętywania i internalizacji nauczanych zagadnień. Jest też bardziej ergonomiczne, co, przy ograniczonej liczbie godzin zajęć w szkołach polskich poza Polską, jest jego mocnym atutem.

Oksana Łozińska
Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Julia Stefanyszyn
Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Kompetencje językowe studentów polonistyki lwowskiej po pierwszym roku nauki polszczyzny w warunkach edukacji zdalnej

Celem referatu jest przedstawienie poziomu kompetencji językowych u studentów po I roku studiów na polonistycie lwowskiej z jednoczesną analizą porównawczą obowiązującego programu edukacyjnego z praktycznej polszczyzny i standardów wymagań odnoszących się do poziomu biegłości językowej B1. Bierzemy pod uwagę następujące aspekty: poziom rozwoju poszczególnych sprawności, „łatwe” i „trudne” ćwiczenia, problemy związane z różnymi rodzajami działalności językowej i ewentualne sposoby ich rozwiązania, typy błędów pojawiające się w wykonywanych zadaniach certyfikatowych oraz sposoby oceniania nabytych sprawności (tradycyjny, stosowany na polonistycie, i zgodny z wymaganiami egzaminu certyfikatowego). Uwzględniamy szczególnie warunki, w których studenci i wykładowcy polonistyki znalazły się z powodu pandemii, zastanawiamy się nad wadami i zaletami nauki zdalnej, opisujemy napotkane problemy i zdobyte sukcesy.

Izabela Łuc
Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska)

Górnśląskie nazwy obiektów gastronomicznych motywowane nazewnictwem regionalnym – między globalizacją a komercjalizacją

Artykuł jest formą wprowadzenia w złożony problem tworzenia sztucznych zależności między lokalną kulturą a kulturą konsumpcji, która wyzyskuje w celach komercyjnych dziedzictwo kulturowe regionu. Poddane oglądowi chrematonimy opisano z perspektywy pragmatolingwistyki i lingwistyki kulturowej, uwzględniając regionalne i komercyjne determinanty ich kreacji.

Krzysztof Maćkowiak
Uniwersytet Zielonogórski (Polska)

O potrzebie badań nad polską świadomością językową minionych epok

Artykuł kreśli projekt badań zmierzających do systematycznej rekonstrukcji na podstawie lektury stosownych przekazów metajęzykowych historycznej świadomości językowej Polaków. Wykład uwzględni trzy kwestie szczegółowe. Na wstępie zarysowuje współczesną sytuację poznawczą w obrębie historii języka polskiego. Następnie omawia postulat włączenia w orbitę jej zainteresowań studiów nad społeczną świadomością językową i lingwistyczną oraz wskazuje na związane z tym zamiarem trudności. Przedstawione rozważania zmierzają ostatecznie do udowodnienia tezy, że prace nad dawną świadomością językową zawartą w pochodzących z różnych epok przekazach o polszczyźnie muszą stać się pełnoprawnym fragmentem syntezy historycznojęzykowej.

Beata Malczewska

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Polska)

Joanna Smoła

Uniwersytet Rzeszowski (Polska)

Dawna i współczesna terminologia łowiecka na przykładzie zająca – analiza leksykalno-semantyczna

Zając jako przedstawiciel drobnej zwierzyny łownej ma swoje miejsce w polskim języku łowieckim. Ogromny zasób terminów funkcjonuje aktywnie w języku pisanym oraz mówionym. Są jednak takie terminy, które wyszły z użycia już na początku XX wieku, bądź ich pierwotne znaczenie nie ma odzwierciedlenia we współczesnej odmianie tego języka. W przygotowanym wystąpieniu pragniemy zaprezentować i omówić rzeczowniki nazywające „zająca” oraz nazwy czynności wykonywanych przez niego. Wśród rzeczowników funkcjonujących po dziś dzień są: *gach, żak, kot, jepur, koszlón, korpól, gracz, marczak*. Są również takie, które wyszły z użycia: *kluczownik, koczur, siniak, skotak, ślepak*. Do nazw określających czynności wykonywane przez zająca zaliczyć należy: *bębnić, dosiadywać, kicać, kipić, parkać się, kluczyć, kniazić, krzyzczyć, wrzeszczeć, dawać słupka*. Materiał badawczy został wyekscerpowany ze współczesnych oraz dawnych (XIX-wiecznych) źródeł: słowników języka łowieckiego, podręczników skierowanych do myśliwych oraz z prasy o tematyce łowieckiej.

Celem wystąpienia jest zaprezentowanie bogactwa terminologii łowieckiej związanej z „zajacem” oraz wyodrębnienie nazw dawnych i współcześnie stosowanych.

Leonarda Mariak

Uniwersytet Szczeciński (Polska)

Korespondencja prywatna Henryka Sienkiewicza jako źródło wiedzy o życiu i twórczości pisarza

Celem artykułu jest próba odpowiedzi na pytanie, jakim człowiekiem prywatnie był Sienkiewicz, jakie relacje łączyły go z członkami najbliższej rodziny oraz osobiste przemyślenia, uwagi pisarza na temat własnej twórczości. Artykuł wpisuje się w nurt badań nad językiem, stylem i treścią korespondencji prywatnej Henryka Sienkiewicza. Ekscerpcja materiału objęła korpus ponad 1400 listów pisanych w ciągu prawie 40 lat do sześciorga członków najbliższej rodziny.

Anna Mróz

Instytut Sławistyki, Uniwersytet w Greifswaldzie (Greifswald, Niemcy)

Dydaktyka wielojęzyczności na lekcjach języka polskiego jako obcego

Niniejszy wykład jest zaproszeniem do podjęcia dyskusji na temat zastosowania transferu pozytywnego jako jednej z metod używanej w dydaktyce wielojęzyczności. Jego istotę stanowi przedstawienie zespołu środków językowych i metod odwołujących się do wcześniejszej wiedzy uczących się, wynikającej ze znajomości innych języków, w tym języka ojczystego. Dzięki temu możliwe jest prowadzenie lekcji wyłącznie w języku polskim jako docelowym, bez konieczności przechodzenia na język pośredniczący. Ta koncepcja dydaktyczna odwołuje się do metajęzykowych i metakognitywnych kompetencji uczących się, tym samym umożliwia im formułowanie własnych wypowiedzi w języku polskim już od pierwszych lekcji. Pozwala ona na zanurzenie się w języku docelowym i budowanie szerokiego pola asocjacji. Podejście to umożliwia stopniowe rozwijanie umiejętności formułowania myśli po polsku oraz kształtowanie nawyków językowych. Sprzyja ono wzmocnieniu motywacji i poczucia sukcesu w procesie uczenia się.

Paulina Oczko

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska)

Podręcznik do nauczania JPjO w kształceniu medycznym – dyskusja nad założeniami metodycznymi i lingwistycznymi

W artykule podjęta zostanie dyskusja nad podręcznikiem do *nauczania polskiego języka medycyny (medyczny)*. Przegląd dotychczasowego dorobku glottodydaktyki polonistycznej nasuwa konkluzje, że teoretyczne podstawy nauczania *polskiego*

języka medycyny (medycznego) utknęły w miejscu, mimo iż w chwili obecnej jest to dziedzina kształcenia językowego ciesząca się dużym zainteresowaniem. Brak wypracowanych założeń metodycznych i lingwistycznych znacząco rzutuje na jakość podręczników do nauczania medycznej odmiany polszczyzny. Niniejszy artykuł wpisuje się w cykl rozważań nad językowym kształceniem specjalistycznym. Przeprowadzone do tej pory badania nad rozwijaniem sprawności receptywnych i produktywnych oraz nad naukowym opisem *polskiego języka medycyny (medycznego)* do celów glottodydaktycznych stanowią wstęp do rozważań nad kształtem i zawartością podręcznika do nauczania języka polskiego jako obcego w kształceniu medycznym.

Ewa Pajewska
Uniwersytet Szczeciński (Polska)

Niemcy w polskim przekazie medialnym z perspektywy lingwistycznej

Przedmiotem tego wystąpienia jest przedstawienie językowej kreacji Niemiec – państwa i Niemców – obywateli tego państwa na podstawie wybranych tekstów zamieszczonych w 2021 roku w polskich mediach. Jest to drugi rok globalnej walki z pandemią COVID-19. W tej wyjątkowej sytuacji w języku ujawniają się zmiany w relacjach społecznych, kulturowych, jak też i w politycznych. Tak zarysowana czasowo i przestrzennie perspektywa pozwala na wskazanie szczególnie wyeksponowanych w różnych gatunkowo przekazach medialnych sposobów reinterpretacji językowego obrazu świata. Walka o władzę i dominację polityczną jest związana zawsze z ideologicznie ukierunkowaną interpretacją rzeczywistości. Jej językowe przejawy są różnymi formami perswazji i manipulacji w konstruowanym przez różnych nadawców dyskursie politycznym.

Aleksandra Piasecka-Till
Uniwersytet Federalny Stanu Parana w Kurytybie (Brazylia)

Budzenie wrażliwości językowej poprzez nauczanie języka polskiego: Projekt „Licenciar Polonês” w szkołach publicznych Kurytyby

Waloryzując tożsamościowe elementy kształtowania kultury lokalnej, studentki i studenci tutejszej Polonistyki już od dziesięciu lat biorą udział w nauczaniu języka polskiego w szkołach publicznych miasta Kurytyby, stolicy stanu Parana będącego największym skupiskiem Polonii w Brazylii. Dzieje się tak dzięki historycznemu porozumieniu między naszą uczelnią, Federalnym Uniwersytetem Parany (UFPR), a Miejskim Wydziałem Oświaty, leżącemu u podstaw powstałego w 1994 roku Programu LICENCIAR, którego celem jest lepsze wyartykułowanie możliwości formacyjnych studentów kierunków nauczycielskich, w tym filologicznych. Nasz projekt popularyzatorski rozwijany w szkołach publicznych, początkowo w miejskich, a ostatnio również i w jednej stanowej, jest pierwszą okazją dla studentów naszego kierunku do skonfrontowania teorii nauczania języków obcych z praktyką w autentycznym kontekście szkolnym. Ostatnie doświadczenia przedpandemiczne to praca w dwóch szkołach, właśnie stanowej EEEF 'Wschodnia Republika Urugwaju', gdzie zajęcia trwały od 2014 roku, oraz EM 'Maria Clara Brandão Tesseroli'. Zawieszono w 2020 roku, w związku z przejściem szkół podstawowych na nauczanie zdalne, skierowane były do uczniów szóstej i siódmej klas, odbywających regularne zajęcia rano, a do tamtej pory mających lekcje języka polskiego popołudniami, w wymiarze 3 godzin tygodniowo. W każdej ze szkół prowadzone przez parę uczestników Projektu, przygotowywane były z perspektywy podejścia komunikacyjnego (Larsen-Freeman 1986; Richards and Rodgers 2014) ze szczególnym uwzględnieniem podejścia zadaniowego (Janowska 2011; Nunan 2004) oraz międzykulturowego (Liddicoat and Scarino 2013), stawiając sobie za cel rozwijanie uwrażliwienia na kwestie różnorodności w szkole, w regionie, w kraju czy w świecie oraz na rolę znajomości języków obcych w procesach rozumienia takiej różnorodności. W bieżącym roku, kontynuując chęć zapewniania rozwoju umiejętności językowych, dyskursywnych, społecznych i międzykulturowych, pracujemy nad adaptacją naszej propozycji do nauczania zdalnego, co staramy się zapewnić poprzez dobór tematów i kroków metodycznych zgodnych z grupą wiekową uczących się. Materiały dydaktyczne, zaadaptowane lub opracowane w Projekcie w celu nauczania języka, rozwijania świadomości językowej i kulturowej uczących się oraz tworzenia przestrzeni do refleksji nad strategiami uczenia się, obejmują szeroki zakres wiedzy, od historii, geografii, folkloru czy tradycji kulinarnych, po sztukę i literaturę. Cały proces wymaga więc od studentów, stypendystów i wolontariuszy uczestniczących w Projekcie, doskonalenia swojego przygotowania zawodowego, poszerzenia znajomości języka polskiego, umiejętności identyfikacji trudności, z jakimi boryka się rodzimy użytkownik języka portugalskiego podczas nauki języka słowiańskiego, równocześnie prowadząc do pogłębiania akademickiej refleksji nad budowaniem wieloaspektowej wiedzy wymaganej i oczekiwanej od nauczycieli języków obcych i/lub macierzystych.

Rafał Piechocki
Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim (Polska)

Muzyka i piosenki w szkolnym procesie nauczania języka polskiego jako drugiego

Nauczanie języka polskiego jako drugiego wiąże się niewątpliwie z realizacją innych celów dydaktycznych, planowaniem oraz prowadzeniem zajęć językowych w innych kontekstach edukacyjnych, a także z szeroko rozumianą integracją europejską i uwrażliwieniem nauczających na systematyczną edukację interkulturową. W kontekście nauczania języka polskiego uczniów z doświadczeniem migracyjnym, duże znaczenie może odegrać zastosowanie polskojęzycznych utworów muzycznych jako wytworu kultury polskiej. Niniejszy referat traktuje o roli muzyki i piosenek, przydatnych podczas wspierania procesu uczenia się i przyswajania języka polskiego jako drugiego.

Eliza Pieciul-Karmińska
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (Polska)

Baśnie braci Grimm a sprawa polska, czyli co mówią o nas polskie przekłady niemieckich baśni?

Baśnie braci Grimm zrobiły światową karierę i są najczęściej tłumaczonym dziełem literatury niemieckiej. Na całym świecie baśnie te czytane są w przekładach, które nie są tożsame z oryginałem, podlegają rozlicznym, często pozaliterackim uwarunkowaniom i zależą od strategii translatorskiej, wydawniczej bądź marketingowej. Badania porównawcze recepcji baśni Grimmowskich w różnych językach wykazują tak duże różnice, że uprawniona jest teza, iż obcojęzyczne wersje baśni braci Grimm często więcej mówią o kulturze kraju przekładu niż o samym oryginale.

Co zatem polskie przekłady baśni braci Grimm mogą nam powiedzieć o nas samych? Żeby odpowiedzieć na to pytanie, przeanalizuję historyczne etapy przekładów Grimmowskich na język polski, by ukazać, jak sytuacja polityczna oraz uwarunkowania kulturowe wpłynęły na sposób tłumaczenia, edycję oraz recepcję tych niemieckich baśni w Polsce. W moim wystąpieniu zamierzam przeanalizować wczesne przekłady, które nastawione były na dopasowanie oryginału do baśniowej konwencji literatury polskiej. Chciałabym również pokazać odwrotną tendencję, która ujawniła się w okresie międzywojennym, gdy baśnie Grimmowskie były bestsellerem, a polscy autorzy zapewniali sobie sukces sprzedając rodzime utwory jako dzieła Jakuba i Wilhelma. Ważną cezurą w polskiej recepcji Grimmów jest oczywiście II wojna światowa i lata powojenne, gdy komunistyczna propaganda również w baśniach Grimmów doszukiwała się korzeni nazistowskich zbrodni. To z tamtych czasów wywodzi się czarna legenda Grimmów, do dzisiaj obecna w stereotypowym przekonaniu o szczególnej brutalności i okrucieństwie tych niemieckich baśni. Następnie odniosę się do ponownego odkrywania Grimmów w latach osiemdziesiątych XX wieku, gdy przestano cenzurować fabuły Grimmowskie. Moje rozważania nad dziejami baśni Grimmów w Polsce chciałabym zakończyć odniesieniem do własnego pełnego przekładu „Baśni dla dzieci i dla domu” (Media Rodzina 2010) oraz do odkrytego przeze mnie plagiatu tłumaczeniowego, obliczonego na marketingowe wyzyskanie wspomnianego wyżej stereotypu „okrutnych baśni braci Grimm”.

W ramach mojego wystąpienia chciałabym zatem potraktować polskie tłumaczenia baśni braci Grimm jak zwierciadło, w którym możemy się przeglądać, a być może również lepiej rozumieć kolejne etapy polskiej historii. Trudne sąsiedztwo polsko-niemieckie sprawiło, że charakterystyczną cechą rodzimej recepcji baśni braci Grimm jest podkreślanie pejoratywnie konotowanej „niemieckości” oryginalnych fabuł, a tym samym osadzanie ich interpretacji w kontekście relacji polsko-niemieckich. Chciałabym zatem także ukazać skutki takiego okrojonego odczytywania baśni braci Grimm dla naszego uczestnictwa w międzynarodowym dialogu kulturowym i literackim.

Magdalena Pietrzak
Uniwersytet Łódzki (Polska)

„Zaszczytnie odznaczeni na polu naukowym”. Obraz polskich badaczy w „Wędrowcu” (1863–1906)

Celem wystąpienia będzie przedstawienie językowego obrazu polskich badaczy, naukowców, podróżników – czyli osób zasłużonych dla polskiej (i europejskiej) nauki, których sylwetki (wizerunki) przedstawiane były na łamach „Wędrowca”. Analizy będą zmierzały do określenia punktów widzenia oraz wskazania inwentarza aspektów, pod względem których opisuje się polskich naukowców prowadzących badania w czasach zaborów. „Wędrowiec” to ważne czasopismo na rynku

wydawniczym 2. poł. XIX w., które specjalizowało się w tematyce podróźniczej i społeczno-kulturalnej. Informowało czytelników o ważnych odkryciach geograficznych i naukowych. Ogrywało istotną rolę popularyzatorską.

Anna Pilińska

Uniwersytet Warszawski (Polska)

Jaką funkcję pełnią zdrobnienia i spieszczenia nazw własnych w języku polityki?

Celem referatu jest próba określenia funkcji zdrobnień (deminutywów) występujących w polskim dyskursie medialnym o charakterze politycznym, pochodnych od nazw własnych. Jest to temat, który nie został dotąd obszerniej przedstawiony w literaturze; przedmiotem opisu były głównie zdrobnienia imion. Podstawę materiałową stanowi materiał wyekscerpowany z różnych źródeł rejestrujących lub zawierających leksykę interesującego mnie dyskursu. W szczególności będą to teksty pochodzące z prasy oraz ze źródeł internetowych, rzadziej teksty mówione. W analizie zostaną wykorzystane narzędzia synchronicznego słowotwórstwa opisowego.

W języku polityki w coraz większym stopniu widoczna jest tendencja do ekspresywizacji wypowiedzi. W znacznej części wynika to z formy przekazów, które mają na celu przeważnie agitację wyborczą i namówienie do popierania konkretnej osoby. Większa ekspresja treści o charakterze politycznym pozwala też na manifestowanie wyższości nadawcy komunikatu nad jego odbiorcami. Jednym ze sposobów ujawniania ekspresji oraz wpływania na emocje i oceny odbiorców są słowotwórcze przekształcenia nazw własnych. Wykorzystywanie nazw własnych w przekazie medialnym bardzo często wykracza bowiem poza podstawową funkcję informacyjną. Są one podstawą ekspresywnych derywatów z sufiksem -izm/-yzm, a także różnych przekształceń wykorzystujących derywację ujemną, zestawienia części tematów słowotwórczych. Wszystkie tego typu zabiegi mają na celu ujawnienie wartościowania – zarówno pozytywnego, jak i negatywnego. Większość derywatów to jednostki tekstowe, o słabym stopniu rozpowszechnienia, część jednak zyskuje popularność. Dość często występują zdrobnienia pochodne od nazw własnych.

Wśród nich szczególne miejsce zajmują deminutywa, czyli zdrobnienia i spieszczenia, które oprócz znaczenia informującego o mniejszych rozmiarach przedmiotu czy zjawiska wnoszą zabarwienie stylistyczne, na ogół pozytywne. Należą one do najbardziej uniwersalnych kategorii językowych. Deminutywa i hipokorystyki, które są przedmiotem badania, wskazują na uczucia – pozytywne (np. *Kuleszka*), negatywne (np. *Trzasek*, *Spureczka*), bądź też na ironiczny stosunek do opisywanych nazw własnych (np. *Warszawka*, *Ziobrunio*). W zebranych materiale przeważają deminutywa, które odnoszą się do opisywanych nazw w sposób prześmiewczy lub pobłażliwy. Bardzo dużo jest też takich, które wskazują na negatywne konotacje. Najmniej natomiast jest tych, które wskazywałyby na pozytywne wartościowanie desygnatu wyrazu podstawowego. Wpływ na to miał przede wszystkim rodzaj wypowiedzi, z których został wyekscerpowany materiał. W języku polityki deminutywa służą budowaniu etykiet, celom perswazyjnym, wyrażaniu ocen i wpływowaniu na medialny obraz polityka.

Lidiia Puzdrak

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Pojęcie biculturalizmu w polskiej literaturze emigracyjnej

Emigranci na przełomie XX i XXI wieku często nie są w stanie sprostać normom i presji społecznej, zachowaniom i tożsamości (przynależności kulturowej), które charakteryzują nowy kraj osiedlenia, a są im nieznane. Dlatego przez pryzmat literatury emigracyjnej celowe jest poszukiwanie sposobów zachowania Swojego dla emigranta i rozumienia Innego. Jednocześnie w artykule na przykładzie dzieł współczesnej literatury migracyjnej jest rozważana ewolucja wizerunku emigranta – od emigracyjnego do dwukulturowego. Artykuł pokazuje, że identyfikacja kulturowa emigranta wiąże się z przekształceniem pewnych granic osobistych i społecznych, a tym samym dowodzi, że rozumienie przez emigranta jego tożsamości kulturowej staje się ważnym elementem jego psychologicznej i społeczno-kulturowej adaptacji. Przeanalizowano również różne sposoby, za pomocą których osoby wielokulturowe (emigranci) rozwiązują zarówno swoje codzienne problemy, jak i kwestie związane z tożsamością kulturową i systemami wartości.

Mao Rui

Szanghajski Uniwersytet Studiów Międzynarodowych (Chiny)

Recepcja twórczości Stanisława Lema w Chinach i trudności w tłumaczeniu *Cyberiady* na język chiński

Rok 2021 został ogłoszony Rokiem Stanisława Lema. Jest on czołowym pisarzem polskiej fantastyki naukowej, filozofem i futurologiem. Zarówno w Polsce, jak i na całym świecie jego twórczość cieszy się ogromnym zainteresowaniem, co potwierdza fakt, że jego książki zostały przetłumaczone na 52 języki obce, m.in. na język chiński. Zadaniem tego artykułu jest przedstawienie, jak przebiega odbiór utworów Lema wśród chińskich czytelników. Z okazji Roku Lema, na chińskim rynku wydawniczym pojawiła się seria książek jego autorstwa, przełożonych na język chiński. Większość z nich została przetłumaczona z języka angielskiego lub niemieckiego. *Cyberiada* jako jedyna została przełożona z języka oryginalnego. Jako jej tłumaczka chciałabym opisać, jakie trudności spotkałam podczas tłumaczenia *Cyberiady* na język chiński.

Andrzej Ruszer

Pekiński Uniwersytet Języków Obcych (Chiny)

Od toastu okolicznościowego do przemówienia.

Program nauczania retoryki na Pekińskim Uniwersytecie Języków Obcych

Zajęcia z retoryki w ramach specjalności polonistycznej mają niedługą, bo zaledwie dwuletnią tradycję. Zajęcia obejmują przygotowanie słuchaczy do wygłaszania krótkich i długich tekstów retorycznych, opanowania technik perswazji oraz mowy ciała i gestów. Są to zajęcia praktyczne z podbudową teoretyczną ograniczoną do zarysu historycznego retoryki Kwintyliana, podziału mowy na *tri genera dicendi* – *genus iudicale* (mowa sądowa), *genus deliberativum* (mowa doradcza) i *genus demonstrativum* (mowa pokazowa). Pronuncjacja mowy została zarejestrowana przeze mnie na komputerze. Na podstawie analizy zaprezentuję Państwu techniki i strategię perswazyjne oraz dobór stylistyczny mowy, przedstawię kryteria oceny mów, a na koniec wymienię się doświadczeniem z polonistami na temat konieczności nauczania retoryki na wszystkich uczelniach polonistycznych w Chinach.

Joanna Samp-Szulc

Uniwersytet Gdański (Polska)

Pomorska Fundacja Języka Polskiego i Kultury Polskiej Polija

Czytam po polsku. Dydaktyka pracy z tekstem lektury dla uczniów z doświadczeniem migracji

Uczniowie z doświadczeniem migracji, którzy rozpoczynają naukę języka polskiego na poziomie A1, uczestniczą w zajęciach języka polskiego z klasą polską i są zobligowani do zaliczania kolejnych partii materiału zgodnie z *Podstawą programową*. Mimo dostosowań w ocenianiu, uczniowie nie mają językowego i kulturowego dostępu do tekstów czytanych na przedmiocie język polski, w tym do lektur obowiązkowych.

Wymierną pomocą okazały się opracowane teksty lektur autorów z *Podstawy programowej* w formie streszczeń. Będą wstępem do pracy nad fragmentami oryginalnej wersji lektury. Streszczenia zostaną przygotowane zgodnie z poziomami językowymi Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego oraz zredagowane zgodnie z metodą ETR ('easy to read' – teksty łatwe do czytania), aby umożliwić uczniom z doświadczeniem migracji zrozumienie fabuły, rozmowę o problematyce utworu czy postawach bohaterów. Przyswojenie tekstu preparowanego da uczniom szansę na aktywne uczestnictwo w zajęciach, rozwój językowy i osobowy, a także napisanie egzaminu ósmoklasisty czy maturalnego z języka polskiego. W pracy nad streszczeniami weźmiemy też pod uwagę założenia Metody JES-PL, wskazującej na przekazywanie sensów, wartości i wiedzy przy pomocy uproszczonych konstrukcji językowych, gdzie wsparciem dla rozumienia są definicje słów, a także słowniki obrazkowe. Przygotowane streszczenia weryfikujemy pod względem trudności narzędziem Jasnopis oraz Logios.

Streszczenie lektury stanowić będzie propozycję materiału edukacyjnego do wykorzystania w klasie wielokulturowej i w oddziale przygotowawczym na zajęciach języka polskiego oraz jako materiał wspierający umiejętność czytania na lekcji języka polskiego jako obcego/drugiego. Dzięki tekstom preparowanym w formie streszczeń uczeń z doświadczeniem migracji będzie miał szansę edukacyjną zrealizowania celów z *Podstawy programowej*, np. uczeń poprawnie odpowiada na pytania na podstawie treści, rozwiązuje zadania związane z treścią, wskazuje głównych bohaterów, wyciąga wnioski.

Mateusz Skucha
Uniwersytet Jagielloński (Polska)

Od Tuwima do Tokarczuk. Literatura polska na seminarium magisterskim w Chinach

Przedmiotem wystąpienia są refleksje na temat autorskiego kursu literatury polskiej XX wieku prowadzonego przeze mnie w semestrze zimowym w roku akademickim 2020 / 2021 na Pekinśkim Uniwersytecie Języków Obcych (w trybie zdalnym). Słuchaczami seminarium magisterskiego byli chińscy studenci polonistyki. Na zajęciach omówiono twórczość najważniejszych polskich pisarzy i pisarek (m.in. Tuwima, Przybosa, Nałkowskiej, Gombrowicza, Iwaszkiewicza, Mroźka, Szymborskiej, Miłosza, Tokarczuk).

Podczas wystąpienia zaprezentuję cele seminarium, metody i treści kształcenia, a także wnioski, jakie nasuwają się nie tylko po odbytych kursie, ale też po lekturze prac zaliczeniowych studentów oraz ankietach. To swoiste studium przypadku pozwoli odpowiedzieć na szereg pytań związanych z zajęciami poświęconymi literaturze polskiej na zagranicznych polonistykach, np.: jakie dobierać utwory?, jakie stosować metody aktywizujące?, które teksty cieszą się popularnością, a które sprawiają problemy?, jak w przyszłości można projektować podobne kursy?

Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II (Polska)

(Nie)ujarzmiony obraz polskiej kultury jako obcej. Lingwistyczne eksplikacje polskich znaczeń kulturowych w perspektywie dotychczasowych i obecnych inicjatyw badawczych

Celem referatu jest prezentacja syntezy dotychczasowych prób ujęcia w formie słownikowej (leksykonowej) bądź encyklopedycznej pojęć i zjawisk znamionujących polską kulturę, mających na celu jej objaśnienie odbiorcom cudzoziemskim. Wskazuje to więc na glottodydaktyczną perspektywę rozważań i choć faktycznie będzie ona dominująca, to jednak nie tylko ona zostanie uwzględniona. Zostanie zwrócona uwaga również na translatorskie konteksty, uwarunkowania i inspiracje badawcze. Znaczenie dotychczasowego dorobku lingwistów w tym obszarze zostanie zaprezentowane w wymiarze kontinuum, które stanowią współczesne inicjatywy badawcze (np. projekt *Leksykonu emblematów kultury polskiej* podjęty w środowisku polsko-szwajcarskich glottodydaktyków) oraz działania instytucji popularyzujących polskie dziedzictwo narodowe (np. platforma *Culture.pl*). Rozważaniom przyświeca bardziej uniwersalny cel, jakim jest zainicjowanie dyskusji nad pytaniem o sposoby, możliwości i rozwiązania, jakie należałoby przyjąć w prezentowaniu kultury narodowej we współczesnych realiach globalizacji – kiedy intencją jest pokazanie tego, co specyficzne, w sposób, który będzie sprzyjał zrozumieniu i respektowaniu lokalnych odmienności.

Alexandra Stavros
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie (Polska)

„Ja za wodą, ty za wodą” – spuścizna emigrantów polskich na przykładzie twórczości i działalności naukowej Danuty Mostwin i Krystyny Jackiewicz

Danuta Mostwin i Krystyna Wanda Jackiewicz to dwie reprezentantki pokolenia emigracji żołnierskiej – obie los rzucił daleko od ojczyzny, jednak w przeciwnych kierunkach. Mostwin podjęła próbę zakorzenienia w USA, natomiast Jackiewicz z żołnierzami gen. Andersa dotarła przez Persję i Indie aż do Tasmanii. Obie literatki podjęły próbę utrwalenia zmagani emigranckich za pomocą pióra, ale też nie porzuciły na pisarstwie. Mostwin jako lekarz, socjolog i pracownik akademicki pochylała się nad zagadnieniem wyobcowania i zakorzeniania Polaków w USA, a zwieńczeniem jej wysiłków było otwarcie kliniki zdrowia psychicznego rodziny na oddziale psychiatrycznym Johns Hopkins Hospital w Baltimore. Na polu działalności akademickiej – była profesorem w dziedzinie opieki społecznej i zdrowia psychicznego rodziny w National Catholic School of Social Service na Uniwersytecie Katolickim w Waszyngtonie. Krystyna Wanda Jackiewicz dokonała natomiast wiele na polu edukacji polonijnej w Australii. Doprowadziła do zorganizowania polskiej szkoły i przeprowadzenia pierwszej matury z języka polskiego na australijskiej ziemi.

Celem niniejszego referatu jest przybliżenie słuchaczom losów tych mało znanych polskich pisarek na emigracji i ich osiągnięć w sferze naukowej i społecznej.

Barbara Stolarczyk
Uniwersytet Techniczny w Darmstadt (Niemcy)

Mediacja językowa w pracy projektowej

Mediacja językowa to skomplikowane działanie komunikacyjne, polegające na przetwarzaniu i interpretacji różnego rodzaju treści i wymagające dostatecznego opanowania pozostałych sprawności językowych, tj. słuchania, czytania, mówienia i pisania. W Companion Volume Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (por. 2020) mediacji językowej przypisuje się nadrzędną rolę. Podczas gdy w tej publikacji działania mediacyjne zasadniczo rozumiane są jako wszelakie przetwarzanie tekstów i w związku z tym kompetencja mediacji definiowana jest niezwykle szeroko (por. Reimann 2019: 165), w moim wystąpieniu chciałabym skoncentrować się na mediacji interlingualnej i przedstawić pierwsze wyniki analizy spontanicznych działań mediacyjnych w poszczególnych fazach pracy projektowej. Badanie zostało przeprowadzone w 2019 roku w trakcie kursu języka polskiego jako odziedziczonego w Centrum Językowym na Uniwersytecie Technicznym w Darmstadt. W ramach projektu „Na urlop do Polski” uczący się języka polskiego jako odziedziczonego (poziom B2) zostali poproszeni o przygotowanie i przedstawienie w języku polskim prezentacji na temat możliwych celów wakacyjnych w Polsce dla studentów, uczących się języka polskiego na kursie dla początkujących (A1). Zadanie to stanowiło dla studentów niebotyczne wyzwanie, jednocześnie dawało im dużą swobodę w zaplanowaniu prezentacji oraz pobudzało ich kreatywność.

Dorota Suska
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie (Polska)

Leksykalne i tekstowe wykładniki prawdy w osiemnastowiecznych gazetach rękopiśmiennych Teodora Ostrowskiego

W 2. połowie 18. wieku gazety rękopiśmienne (lisy-gazety, korespondencyjne nowiny) tworzyły alternatywny, nieoficjalny – wobec prasy drukowanej – obieg informacji. Nieoficjalne przekazy bazowały na różnych źródłach informacji (mówionych, pisanych), tworzyły rozbudowany serwis informacyjny, w którym przedstawiano także wiadomości zakulisowe, poufne, nierzadko również o sensacyjnym charakterze. Efektem zmiany organizacji przekazu prasowego w gazetach rękopiśmiennych i wykształcenia się nowych kategorii ujęcia treści (publicystyczność, tabloidowość itp.) można obserwować na poziomie poznawczym, genologicznym, dyskursywnym oraz językowym (komunikacyjnym).

Udziałem korespondentów gazet rękopiśmiennych stał się niewątpliwie rozwój polszczyzny prasowej, która w gazetach drukowanych odznaczała się w tym czasie znacznym schematyzmem. W referacie przedmiotem mediolingwistycznej analizy jest zbiór gazet autorstwa Teodora Ostrowskiego, reprezentatywny dla nieoficjalnego nurtu osiemnastowiecznej prasy. Analizy koncentrować się będą na wskazaniu zasobu środków leksykalnych oraz tekstowych, które określić można jako wykładniki prawdy w przekazie informacyjnym. Środki te realizowały dążenie do wiarygodności, rzetelności, faktograficznego nasycenia, informacyjności przekazu, decydując w istocie o jego prasowości (nadając mu status tekstów prasowych). W gazetach Teodora Ostrowskiego tak rozumiana prawda – modelująca język informacji – znajduje odzwierciedlenie m.in. w zasobie powtarzalnych określeń źródłowych, określeń stopnia pewności podawanych wiadomości, neologizmów oznaczających proces i etap dochodzenia do prawdy, połączeń wyrazowych stosowanych przy korekcie informacji przez jej uszczegółowieniu w świetle nowych źródeł.

Konrad Szamryk
Uniwersytet w Białymstoku (Polska)

Słownictwo związane z realiami domowymi w XIX-wiecznym „Słowniku polsko-lacińsko-lotewskim” Jana Kurmina

Słownik polsko-lacińsko-lotewski Jana Kurmina (wyd. w Wilnie w 1858 r.) uważany jest za jedną z najważniejszych prac w historii leksykografii lotewskiej. Na polskim gruncie badawczym jest jedna praktycznie nieznaną, choć zawiera ciekawy materiał językowy będący źródłem do badań polszczyzny północnokresowej. Przygotowany przez inflanckiego duchownego leksykon jest słownikiem niewielkim (liczy około 13 tys. haseł), ale przez to rejestruje tylko najważniejsze słownictwo z punktu widzenia użytkownika polszczyzny pierwszej połowy XIX wieku. Dzięki temu stanowi też cenne źródło do wiedzy o rzeczywistości językowej przeciętnego mieszkańca Inflant.

Celem wystąpienia jest omówienie leksyki związanej ze słownictwem domowym, a więc oddającym realia codzienności (sprzęty domowe, sprzęty kuchenne, jednostki miary i wagi, przygotowanie pokarmów, etc.), dzięki czemu w szerszej perspektywie możliwe będzie przyjrzenie się powszedniemu życiu przeciętnego mieszkańca ziem dawnych Inflant Polskich.

Agnieszka Szczaus
Uniwersytet Szczeciński (Polska)

Problemy z przyswajaniem zasad pisowni polskiej przez osoby nieposługujące się alfabetem łacińskim

Proponowany referat dotyczy zagadnień glottodydaktycznych. Celem referatu jest analiza błędów ortograficznych obecnych w pracach pisemnych uczestników kursu języka polskiego jako obcego, będącego częścią kursu organizowanego przez Uniwersytet Szczeciński „Nowe kompetencje w nowym kraju – kurs dla obywateli Ukrainy” realizowanego w ramach projektu NCBR. Przeprowadzone badania pozwoliły wydzielić rodzaje błędów oraz wskazać przyczyny ich pojawiania się.

Agnieszka Tambor
Uniwersytet Śląski w Katowicach (Polska)

Polscy operatorzy w Hollywood – artyści czy rzemieślnicy?

Z całą pewnością spośród polskich artystów filmowych największymi gwiazdami na światowym firmamencie są polscy operatorzy. To oni, już w latach 60. budowali renomę polskich filmowców w Hollywood i otwierali drogę swoim młodszym kolegom. „Swego czasu Jack Nicholson pół żartem, pół serio twierdził, że bez udziału Polaków nie wyobraża sobie dobrze sfotografowanego filmu. Talent, warsztat i zaradność naszych operatorów przyniosły im uwielbienie hollywoodzkich reżyserów i producentów oraz uznanie na całym świecie”. Wiele nazwisk, o których warto byłoby w tym kontekście wspomnieć rywalizuje ze sobą o palmę pierwszeństwa. Pomimo tego, relatywnie niewielu Polaków zdaje sobie sprawę z tego, iż ludzie, o których mowa będzie w wystąpieniu brali udział w produkcji największych światowych hitów, filmów, które uwielbiane przez publiczność na całym globie, zarabiają miliardy dolarów i zdobywają prestiżowe nagrody na największych światowych festiwalach.

Magdalena Telus
KoKoPol – Kompetenz- und Koordinationszentrum Polnisch (Niemcy)

Polski w Niemczech: od fantomu do fandumu

Z okazji 30-lecia polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie 17 czerwca 2021 roku Centrum Kompetencji i Koordynacji Języka Polskiego (KoKoPol) zaprezentowało wydanie specjalne swojego czasopisma „Polonus” poświęcone historii i teraźniejszości języka polskiego w Niemczech. Podstawowym przesłaniem publikacji i tezą wykładu jest to, że sytuacja języka polskiego w Niemczech nie wyczerpuje się w oficjalnych liczbach i strukturach. Dla wielu osób w Niemczech język polski staje się „językiem adoptowanym”, czyli dodatkowym językiem obcym, językiem wyboru i pozytywnych emocji.

Język polski jest obecny w Niemczech i w Europie, ale zazwyczaj nie jest językiem szkolnym. Podczas gdy około dwóch milionów Polaków uczy się języka niemieckiego, szacuje się, że języka polskiego w Niemczech uczy się 50 000 osób. Statystyki są nieprecyzyjne, ale silna nierównowaga tych liczb jest wyraźna, także np. w porównaniu z językiem francuskim (ponad 1 300 000 niemieckich uczniów z językiem francuskim w roku szkolnym 2019/20, w porównaniu z około 15 000 uczniów z językiem polskim).

Od XVI wieku aż do przejścia władzy przez nazistów w latach 30-tych XX wieku język polski był dla Niemców naturalnym i ważnym językiem obcym. Temat ten opierał się na chlubnych tradycjach Rzeczypospolitej Obojga Narodów: nawet po jej zniknięciu z mapy Europy pod koniec XVIII wieku język polski jako obcy był elementem pruskiego kanonu szkolnego zgodnie z królewskim rozporządzeniem z 14 września 1796 roku.

Temat języka polskiego jako języka pochodzenia w Niemczech rodzi się w zupełnie innej sytuacji historycznej. Jest on zakorzeniony w polskiej emigracji zarobkowej drugiej połowy XIX wieku i obciążony rażącą asymetrią warunków ekonomicznych i politycznych i niesie z sobą opowieść, która rozgrywa się z dala od uniwersytetów, a blisko codziennej pracy na roli i w górnictwie.

Cywilizacyjna katastrofa II wojny światowej i podział Europy na dwie części po 1945 roku sprawiły, że po upadku komunizmu język polski pojawia się jako „nuworysz” w systemie oświaty zjednoczonych Niemiec. Liczba uczniów uczących się języka polskiego była znikoma, a przekazywanie polszczyzny jako języka pochodzenia młodszym pokoleniom nie było czymś oczywistym.

Spojrzenie na sytuację sprzed trzydziestu lat i obecnie w szerszym kontekście historycznym i europejskim pokazuje, że wysiłki polityków, stowarzyszeń polonijnych i instytucji edukacyjnych na rzecz promocji języka polskiego w Niemczech wynikają z tęsknoty za ciągłością, która kiedyś została przerwana. Skromna obecność języka polskiego w systemie szkolnym Republiki Federalnej Niemiec powoduje ból fantomowy, bolesny brak. W reakcji na to wokół języka polskiego tworzy się fandom: społeczność przyjaciół języka polskiego, mająca swoje korzenie w partnerstwie miast, polsko-niemieckiej wymianie młodzieży, mediach społecznościowych, rodzinach i przyjaźniach polsko-niemieckich. Wielojęzyczność jest kluczowym pojęciem, które jak klamra spina różnorodność kulturową Europy i nadaje opowieści o języku polskim w Niemczech nowy wymiar.

Uliana Yevchuk

Narodowy Uniwersytet Lwowski im. Iwana Franki (Ukraina)

Nowe aspekty reprezentacji pamięci historycznej Holokaustu w powieściach *Falszerze pieprzu* Moniki Sznajderman i *Historii rodzinnej* Agaty Tuszyńskiej

We współczesnej literaturze polskiej, reprezentującej pamięć historyczną, dominuje dyskurs o tragedii Holokaustu. Polscy powieściopisarze młodego pokolenia badają traumatyczne doświadczenia ofiar i świadków Holokaustu przez pryzmat prywatnej pamięci, nie odrzucając jednocześnie kontekstu ogólnej traumy cywilizacyjnej II wojny światowej.

W referacie analizuje się problematykę trudnych stosunków polsko-żydowskich w czasie wojny, a także w latach przedwojennych i powojennych, odpowiedzialności i winy świadków Holokaustu wobec jego ofiar, wpływ przekazanej pamięci o traumach na dramatyczne uświadomienie ich tożsamości przez współczesne pokolenia polskich Żydów na przykładzie powieści Moniki Sznajderman *Falszerze pieprzu* i Agaty Tuszyńskiej *Historia rodzinna*.

Li Yinan

Pekiński Uniwersytet Języków Obcych (Chiny)

Współczesna recepcja Henryka Sienkiewicza w Chinach

Tłumaczenie utworów polskiego noblisty na język chiński rozpoczęło się w 1906 r. kiedy Wu Chou przetłumaczył „Latarnika” H. Sienkiewicza. W minionych ponad 100 latach odbiór twórczości tego wielkiego pisarza przeżył dwie zasadnicze zmiany. Do lat 80. XX wieku utwory Sienkiewicza były symbolem patriotyzmu, tragicznej historii narodu polskiego. Od najbliższych 30. lat chińscy badacze zaczęli poszukiwać nowych wartości z perspektywy estetyki poetyckiej. Ważnym odkryciem jest nowoczesność kobiet w powieściach historycznych Sienkiewicza, która od dawna była ignorowana przez chińskie środowisko akademickie. Z perspektywy teorii płci, praca ta analizuje wielorakie tożsamości kobiet – kobiecość, heroizm i religijność w dziełach Henryka Sienkiewicza.

Sienkiewiczowski obraz kobiecego ciała, fizjologicznej i społeczno-kulturowej jedności oraz kobiecej transcendencji ducha dobrze ilustruje jego współczesną kulturową postawę wobec kobiet. Charakterystyczna, nowoczesna pozycja kulturalna Sienkiewicza świadczy o jego wielkiej humanistycznej trosce i wyjątkowym smaku estetycznym do kobiet. Ponadto jego twórczość o tematyce kobiecej ma istotny wpływ na wielowymiarowość polskiej literatury i wyeksponowanie kobiecego dyskursu.

Magdalena Wiażewicz

Ministerstwo ds. Edukacji, Młodzieży i Rodziny (Niemcy)

Kuźnia talentów i warsztat kowali. Nauczanie języka polskiego jako obcego i języka pochodzenia w Szkole Europejskiej

W toku postępującej demokratyzacji nauczania języków obcych w Europie coraz większego znaczenia nabiera kwestia oceny jakości tekstów mówionych i pisanych przez uczących się języka polskiego jako obcego i języka pochodzenia. Ogólnie

sformułowane i powszechnie stosowane kryteria oceny tekstów pisanych w języku polskim jako obcym, takie jak wykonanie zadania, poprawność gramatyczna, słownictwo, styl, ortografia i interpunkcja (Seretny / Lipińska 2005) stosowane w nauczaniu j. polskiego jako obcego okazują się często zbyt mało wydajne w świetle konstruktywistycznej teorii nauczania. Ważnym jest stworzenie i pragmatyczna ocena produktu – tekstu mówionego bądź pisanego, stworzonego „w działaniu” i uświadomienie uczniom jego zastosowania w różnych kontekstach i rejestrach językowych.

W polsko- i niemieckojęzycznej literaturze poświęconej nauczaniu języka niemieckiego jako drugiego pojawia się coraz więcej propozycji kryteriów stosowanych dla rozróżnienia kluczowych elementów języka potocznego /ogólnego (Grucza 2008) i języka specjalistycznego (Sowa 2015, Merkelbach 2015), poszerzone o kluczowe aspekty języka edukacyjnego (Gogolin 2008), potrzebne dla zrozumienia i konstrukcji sensu tekstu specjalistycznego przez uczniów uczących się języka polskiego jako drugiego. Kryteria te umożliwiają ocenę poprawności tekstu pisanego w kontekście rejestru i stylu języka i poszerzają w ten sposób spojrzenie nauczycieli na kompetencje językowe ucznia. W moim wystąpieniu pragnę przedstawić wnioski wyciągnięte w czasie pracy z dwu- i wielojęzycznymi uczniami uczącymi się języka polskiego oraz podsumować pracę z nauczycielami w Europejskiej Szkole Średniej w Berlinie. Wskażę także na potrzeby szkoleń i dalszej edukacji kadry nauczycielskiej, która pracuje według wytycznych dydaktyki i pedagogiki szkolnictwa niemieckiego na poziomie średnim.

Agnieszka Zawadzka
Uniwersytet w Lipsku (Niemcy)
Związek Nauczycieli Języka Polskiego w Niemczech

Prezentacja projektu „Literatura polska bez granic”

W ramach wystąpienia przedstawiony zostanie projekt „Literatura polska bez granic. Forum języka i kultury polskiej w Saksonii”, finansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA) i realizowany w roku akademickim 2020/2021 w Instytucie Slawistyki Uniwersytetu Lipskiego we współpracy z Instytutem Badań Literackich PAN. Nadrzędnym celem projektu jest promocja literatury, kultury i języka polskiego w Niemczech. Projekt łączy w sobie różne aspekty: literaturoznawcze, glottodydaktyczne oraz związane z promocją kultury i przekładem.

Więcej o projekcie na stronie Facebook: <https://www.facebook.com/Literatura-polska-bez-granic-101252278468514/>

Piotr Żmigrodzki
Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk (Polska)

Wielki słownik języka polskiego PAN jako słownik tematyczny

Wielki słownik języka polskiego PAN (WSJP PAN) pod względem typologicznym jest zwykle określany jako słownik ogólny, definicyjny, ale jego cyfrowy charakter sprawia, że można z niego korzystać w różny sposób, na przykład używając wyszukiwarki słownictwa według pól tematycznych. Według stanu na koniec maja 2021 roku klasyfikacja tematyczna w słowniku obejmuje ok. 139 tysięcy jednostek leksykalnych (podhaseł, znaczeń), co kilkakrotnie przekracza zasób dostępnych tradycyjnych słowników tematycznych języka polskiego. Walory WSJP PAN jako słownika tematycznego nie są jednak dostatecznie szeroko znane ani też doceniane przez potencjalnych odbiorców. Zmiana tej sytuacji jest celem mojego wystąpienia, na które składać się będą następujące elementy: 1) przypomnienie ogólnych informacji o WSJP PAN; 2) zwięzłe przedstawienie zasad klasyfikacji tematycznej haseł w słowniku i schematu tej klasyfikacji oraz demonstracja działania wyszukiwarki tematycznej słownika; 3) prezentacja danych liczbowych dotyczących poszczególnych pól tematycznych w słowniku; 4) próba interpretacji tych danych na tle dotychczasowej wiedzy o strukturze tematyczno-statystycznej słownictwa.